

ב"ה

גליון דברי חזרה

מאמר בעניני דיומא ופרשת השבוע

פרשת כי תצא

עבודת חודש אלול להרחיב גבולי
הקדושה ע"י תשובה בחילא יתיר
חזרה ס"ג פרשת כי תצא תשפ"ה

פנינים ופתגמים

שב"ק פרשת שופטים תשפ"ו

גליון מ"ז + פרשת כי תצא + שנה כ'
שנת תשפ"ו לפ"ק

י"ל ע"י

מכון תולדות יהודה סמיטשין

להוצאת ספרי
כ"ק מנחם רבינו שלום

**פטרון הגליון
מהדורת שמואל אליעזר**

לזכר נשמת ידידינו הרב החסיד
הר"ר **שמואל אליעזר** ב"ר **יחזקאל** ע"ה
נלב"ע ט"ו סיון תשפ"ד לפ"ק

וזוגתו האשה היקרה והחשובה
מרת **שרה** ב"ר **אליעזר** ע"ה
נפטרה י' כסליו תשע"ט לפ"ק

•

ולזכר נשמת הרב החסיד
הר"ר **שמואל קלמן** ב"ר **יעקב דוד** ע"ה
נלב"ע ביום שמח"ת תשס"ה לפ"ק

כל הזכויות שמורות
למכון תולדות יהודה סטיטשין
להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א

Mailing Address:

1465 61st Street
Brooklyn NY 11219
Tel. 718.438.0032 #3
Fax: 718.228.7466

e-mail: toldosyehuda@thejnet.com

הרשמה:

לקבל הגליון מדי שבוע ע"י e-mail
ניתן לפנות למכון

מערכת השיעורים:

718.536.2347

אפסטעיט: 845.818.0048 | קנדה: 14387711003
ארה"ק: 0723323310 | אנגליי: 03301759024

פרשת תצא

חזרה ס"ג פרשת כי תצא תשפ"ה

עבודת חודש אלול להרחיב גבולי הקדושה ע"י תשובה בחילא יתיר

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבות שביו, וראית בשביה אשת יפת תואר וגו' (דברים כא, י-יא). ופירש רש"י, 'במלחמת הרשות הכתוב מדבר'.

א.

מלחמת הרשות היא לקדש חוץ לארץ ועניני הרשות

הנה ענין מלחמת הרשות הוא להרחיב את גבולות ארץ ישראל, שנאמר (דברים יא, כד) 'כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה'. והטעם שנקראת מלחמת רשות, כי ארץ ישראל היא מקום קיום המצוות, הנקראות 'משפטי אלקי הארץ' (מלכים ב' יז כו; רמב"ן בראשית כו ה), ואילו דברי הרשות שייכים גם לחוץ לארץ, ולכן המלחמה להרחיב את גבולות ארץ ישראל נקראת מלחמת הרשות, והמכוון בה הוא להכניס גם דברי הרשות אל תוך הקדושה.

ודברי הרשות הם חוקי מעשה בראשית, כי כל מה שעושים מצד מעשה בראשית, כאכילה ושתייה ושניה, הם דברי רשות, והם נחשבים כמצוות של מעשה בראשית. ומלחמת הרשות באה כדי לקדש אותם, שיהיו מצוות של תורה.

ע"י עין טובה מתפשטת ארץ ישראל לכל הארצות

וכח ההתפשטות שיש בארץ ישראל הוא, מחמת שארץ ישראל היא כאשת יפת תואר שיש לה חן ויופי, כי ארץ ישראל היא מקור החן, כנאמר (דברים ז, ב) 'לא תחנם', ודרשו חז"ל (ע"ז כ). לא תתן להם חניה בארץ, משום

שבזה נחשב שנתנו להם חן. וכן ל"ב הוי"ה בגימטריא ח"ן, ול"ב פעמים הוי"ה בגימטריא אר"ן ישראל, וארץ ישראל נתבררה לראשונה ע"י נח שמצא חן (בראשית ו, ח), כי לא היה מכול בארץ ישראל, וזה היה ההבדל הראשון בין ארץ ישראל לכל שאר הארצות. ומחמת החן העולה מארץ ישראל מסתכל עליה הקב"ה תמיד, כנאמר (דברים יא יב) 'עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה', שהקב"ה מסתכל על החן של ארץ ישראל ועל היופי שבה.

הסתכלות זו היא בעין טובה, ועי"ז נמשכת עין טובה לארץ ישראל, וכמו שאמרו (חגיגה ב.) 'כדרך שבא לראות כך בא ליראות'. ומכאן זה יש לארץ ישראל התפשטות בכל הארצות, דכתיב (משלי כב, ט) 'טוב עין הוא יבורך', והברכה היא בלי גבול.

יעקב אבינו היה טוב עין וזכה לנחלה בלי מצרים

ומצינו ביעקב אבינו שחי קמ"ז שנים כמספר טו"ב עי"ן, ונחלתו היתה 'נחלה בלי מצרים' (שבת קיח.), כי טוב עין הוא יבורך בלי גבול. והיינו ששורש ענין זה הוא ביעקב, שמידתו היא מדת התפארת, והוא הרואה את מדת התפארת שבארץ ישראל, או נימא שהוא המשיכה לארץ ישראל. וזהו גם ענין יפת תואר השייכת למדת התפארת, שע"י יעקב תתגלה בחי' יפת תואר, ובכוחו תתפשט ארץ ישראל לכל הארצות.

יוסף מברר את האמת של יעקב מתוך השקר

אך יש בזה ב' בחינות, כי גם יוסף הוא טוב עין, כנאמר (בראשית מט, כב) 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין', ולא שלטא ביה עינא בישא (ברכות כ.), ויוסף הינו גם בעל חן. וענינו של יוסף הוא, כי יש ענין 'שקר החן' (משלי לא, ל), שהוא היפך החן האמיתי של יעקב, והעלאת הניצוצין שיש בבחי' שקר החן אל האמת, זהו ענינו של יוסף, כי הוא מגלה את הפנימיות של יעקב, שהחן אצל יעקב הוא באופן פנימי, ובירור החן בחיצוניות זוהי מדרגתו של יוסף, שמעלה את החיצוניות, ובוזה מגלה את האמת ואת החן והיופי של ארץ ישראל.

ע"י פנימיות הטוב שבכל הארצות יתהפכו להיות ארץ ישראל

ובפנימיות יש ענין זה בכל הארצות, כי הקב"ה הסתכל בעין טובה על כל מעשה בראשית, שהרי בכל יום נאמר 'וירא אלקים כי טוב', וע"י עין

טובה ראה הקב"ה בכל דבר שהוא טוב. וכן יעקב היה במצרים טו"ב שנים, שהמשיך גם למצרים ענין טוב עין, ולפני שירד למצרים התקשר עם ארץ ישראל, ואמר לו הקב"ה (בראשית מו, ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה' וכמו כן הבטיח לו 'ואנכי אעלך', ואכן נקבר במערת המכפלה שבה היה הקנין הראשון לקנות נחלה בארץ ישראל, ובקנינה סילקו הימנה את עפר"ן העולה כמנין ר"ע עי"ן, והמערה בחבר"ן שהיא מספר ב"פ עי"ן וי"פ הוי"ה, והיינו שמקושרת תמיד עם טובת העין של ארץ ישראל, ועי"ז המשיך יעקב ענין זה גם במצרים. ועי"י פנימיות הטוב שיש בכל הארצות תתפשט בהן ארץ ישראל.

קיצור: מלחמת הרשות היא להרחיב גבולי הקדושה שתתפשט אר"י לכל הארצות, זה יתקיים כשגם דברי הרשות השייכים למעשה בראשית יעשו מצוות, כח אר"י להתפשט נובע ממה שהיא כאשת יפת תואר ומעלה חן וה' מסתכל עליה בעין טובה, ונמשכת לה עין טובה אשר טוב עין יבורך בלי גבול, שנות יעקב כמנין טו"ב עי"ן והוא זכה לנחלה בלי מצרים, יעקב הוא פנימי ויוסף הוא שמגלה פנימיות זו לחוץ ומעלה את חן השקר, בפנימיות כל מעשה בראשית הינם טובים גם יעקב המשיך למצרים עין טובה עי"י התקשרותו לאר"י, לכן יכולות כל הארצות להיות ארץ ישראל.

ב.

ההסתכלות על ארץ ישראל בעין טובה גורמת שתתפשט לכל הארצות

כדי לעורר עין טובה בארץ ישראל צריך להסתכל עליה בטוב עין, והסתכלות משה רבינו על ארץ ישראל היתה בעינים כאלו כדי להמשיך בה עין טובה שגורמת ברכה. ומשה שלח את המרגלים שיסתכלו על ארץ ישראל, והיו צריכים להתקשר אל העין הטובה של יוסף, ועי"ז היו גורמים בראייתם שתתפשט ארץ ישראל בכל הארצות, שהוא ענינו של יוסף.

חטא מכירת יוסף היה עין רעה שהיא היפך קדושת הברית

ובזאת היו מתקנים את חטא מכירת יוסף, כמו שכתב האריז"ל (שעה"פ פר' שלח), כי חטא מכירת יוסף היה פגם בקדושת הברית (עץ חיים של"ג פ"ה), כי השבטים התקנאו ביוסף, וקנאה נובעת מעין רעה, ואילו שומר הברית הוא פנימי וזוכה לראות את האור הגנוז (תיקו"ז לא:), ועי"ז יש לו עין טובה, כיון ש'טוב עין הוא יבורך', ואור מקושר עם ברכה, כמו שנאמר (בראשית

א, ד) 'וירא אלקים את האור כי טוב', וכל ענין טוב הוא שממשיך ברכה. וכן אמרו ז"ל (בר"ר יא, ב) על מה שנאמר (בראשית ב, ג) 'ויברך אלקים את יום השביעי', ברכו במאור פניו של אדם, כי ענין האור הוא ברכה. ובזוה"ק (ח"א פח.) אמרו ששמן מסוגל לברכה, ושמן שייך אל האור, וכן נס חנוכה היה שנתברך השמן. ולכן שומר הברית שזוכה לאור ולברכה, הרי הוא זוכה גם לעין טובה, ומחמתה הוא יבורך.

המרגלים היו מתקנים מכירת יוסף ע"י הסתכלות על אר"י בעין טובה

והמרגלים היו צריכים לתקן את חטא מכירת יוסף והעין הרעה שמחמתה בא החטא, ע"י שיתקשרו עם יוסף שראיתו היא בעין טובה, ובעין זו יסתכלו על ארץ ישראל. אמנם לא קישרו את עצמם עם יוסף ומדרגת העין הטובה שלו, ולא המשיכו בארץ עין טובה.

המרגלים גרמו שלא תהיה אר"י נחלה בלי מצרים

ויוסף אמר לשבטים 'מרגלים אתם לראות את ערות הארץ באתם' (בראשית מב, ב), וכתב האר"ז"ל (שם) שרמזו בדבריו שהינם עתידים להתגלגל במרגלים שירגלו את הארץ, וצ"ב, שהרי דיבר על ארץ מצרים. והענין, שמצרים הוא המקום המעכב את התפשטות ארץ ישראל, כי היא ההיפך הגמור של ארץ ישראל, כדכתיב (דברים יא, י) 'הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא', ומצרים משמעה גבולים ומצרים, ומנינה בגימטריא מספ"ר, שהוא היפך מנחלה בלי מצרים, ואילו ארץ ישראל היא למעלה מן הגבול, ושורה בה ברכה למעלה ממדידות והגבלות, כי אינה מוגבלת לחוקי הצמצום, ושורשה של ארץ ישראל הוא מקום הארון שאינו מן המדה (יומא כא.). וזה שרמזו להם יוסף 'ערות הארץ באתם לראות', שלא יסתכלו על אר"י בעין טובה, ולא ימשיכו אליה את כח ההתפשטות להיות נחלה בלי מצרים, שהוא ההיפך מארץ מצרים.

קיצור: כדי שאר"י תתפשט לכל הארצות צריכים להסתכל עליה בעין טובה והו"ע הסתכלות משה עליה, משה שלח מרגלים להסתכל על אר"י בעין טובה ע"י שיתקשרו ליוסף, על המרגלים היה לתקן מכירת יוסף שבאה ע"י קנאה מחמת רע עין, עין רעה היא היפך מקדושת הברית שזוכים על ידה לאור שהוא ברכה ולהיות טוב עין שמתברך, כשהמרגלים לא תיקנו פגם זה לא בתפשטה אר"י ונעשתה כארץ מצרים בח"י מצרים וגבולים.

ג.

ההסתכלות על אר"י בעין טובה מסלקת את הדינים שעל עיני המלכות

ע"י ההסתכלות על ארץ ישראל בעין טובה ממשיכים לה עיינין, כי ארץ ישראל היא בחי' מלכות, שנקראת עולמתא שפירתא דלית לה עיינין (זוה"ק ח"ב צה.), וצריך להמשיך לה עיינין. כוונת הדברים, כי בעינים שורים דינים (זוה"ק ח"ב יט:), וכל ענין 'רע עין' נובע מחמת הדינים ששורים על העינים, ואמרו ז"ל (גיטין י:): דינא דמלכותא דינא, כי במלכות יש דינים, ודין הוא ענין חשבון, ולכן כתיב 'ענין בריכות בחשבון על שער בת רבים', כי בחשבון יכול להיות רע עין, ואת דינים הללו צריכים להמתיק, והמתקה זו היינו דאמרן שממשיכים עינים למלכות, כלומר שהעינים שלה לא תהיינה מכוסות בחושך ובדינים, אלא ממתיקים אותן ע"י הסתכלות בעין טובה.

דיני ש"ך פ"ר שבעינים מתמתקים ע"י בכיה

ודיני העינים הם שתי הדמעות שמורידות העינים, שהם שתי מדות דין כדאיתא שם בזוה"ק, והם דיני ש"ך פ"ר (הגהת מהרש"ו על הזוהר ח"ב קצה:), ונתקנים ע"י בכיה של תקוה, שהיא היפך מבכיה של חינוך שבכו המרגלים. ועל זה כתיב 'וראית בשביה אשת יפת תואר וגו' ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים', כי תא"ר בגימטריא ש"ך פ"ר עם עוד א', ואות א' היתירה ממתיקה דיני ש"ך פ"ר, וכאשר מתקנים את דיני ש"ך פ"ר יכולים לראות את יופי תארה של המלכות, ולכן כאשר תראה בשביה אשת יפת תואר, היינו שבחי' מלכות היא בשביה ודיני ש"ך פ"ר מכסים עליה, אזי 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים', שע"י הבכיה ימתקו דיני ש"ך פ"ר ויתגלה התואר והיופי של המלכות, ועי"ז תתפשט ארץ ישראל לכל הארצות, שזה ענין מלחמת הרשות.

חודש אלול הוא כנגד שבט גד שמרחיב גבולי הקדושה

חודש אלול מקושר להרחבת גבולי הארץ, כי קידוש דברי הרשות ושאר הארצות זוהי עבודת שבט גד שהם אנשי מלחמה. וכן חודש אלול מכוון כנגד חודש אדר, ובאדר נעשה נס בחוץ לארץ, שזהו ענין התפשטות ארץ ישראל לחוץ לארץ.

ע"י תקיעת שופר והבכיה בראש השנה ממתיקים דיני העינים

ובראש השנה ממשיכים עינים למלכות, וממתיקים את הדינים ע"י תקיעת שופר, אשר הוא מלשון 'שופרא' - בחי' תפארת וחן. וכתב האריז"ל (שעה"כ

דרושי ר"ה, ז), אשר שופ"ר עם י"ד האוחזת בשופר עולים כמנין ש"ך פ"ר, שהם אתב"ש של תיבת גבו"ל משום שהם דינים המגבילים, וכן רא"ש השנ"ה בגימטריא י"פ אלקי"ם, וההבדל בין י"פ הוי"ה ל"י"פ אלקי"ם עולה כמספר ש"ך פ"ר, והם הדינים היוצאים מן העינים שמורידות שתי דמעות, ומתקנים אותם ע"י הבכיה, ותרועה היא ענין בכיה, בחי' גנוחי גנח וילולי ללל כנגד ש"ך ופ"ר, כי השופר ממתיק את הדמעות שהן בחי' ש"ך פ"ר.

זהו גם ענין הבכיה בראש השנה, כפי שכתב האריז"ל (שעה"כ דרושי ר"ה, הקדמה) שמי שאינו בוכה בראש השנה אין נשמתו שלימה, כי בכיה זו ממתיקה את הדינים, דהא ודאי שבכיה זו איננה כבכיה של חיים שבכו ישראל בחטא המרגלים, שהיתה בכיה של עצבות, אלא היא בכיה של תקוה, ובכיה זו ממתיקה את הדינים.

קיצור: ארץ ישראל היא בחי' מלכות עולמתא שפירתא שלית לה עינין, כי הדינים שיש בעינים שהם דיני ש"ך פ"ר מחשיכים את העינים, ע"י הסתכלות בעין טובה מסלקים את הדינים וממשיכים עיניים, דיני העינים הם הדמעות שמורידות העינים ומסתלקים ע"י בכיה של תקוה ואז מתגלה תואר יפיה של המלכות, ע"ז מתפשטת אר"י לכל הארצות, חודש אלול הוא כנגד שבט גד שהוא מרחיב גבולי הקדושה, ובר"ה ע"י התקיעות וע"י הבכיה מתקנים את העינים.

ד.

קידוש החודש מגלה תואר המלכות ושהעולם נברא בשביל ישראל

גילוי יופי תואר המלכות הוא גם ענין קידוש החודש, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומרומז בתחילת התורה בתיבת 'בראשית' שהיא צירוף תא"ר שב". וכבר כתב רש"י 'לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (תהלים קיא, ו) שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו'. והנה שב"י בגימטריא חד"ש, שהיא המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל, וכל מה שפתח בבראשית בא לגלות שכל העולם כולו של הקב"ה והוא בראו בעבור כלל ישראל. וזה נראה במצות קידוש החודש שישראל קדשינהו לירחא, והיינו שהם מקדשים את הזמן, אשר הזמן הוא שורש וראשית הבריאה (אדרת אליהו ריש בראשית).

ומצות קידוש החודש נאמרה למשה ואהרן, כמו שאמרו ז"ל (ר"ה כב.) 'עדות זו מסורה לכם', ומשה ואהרן הם בחי' נצח והוד שהם דינים וכנגד העינים (ראה שעה"כ דרושי ר"ה, א), ומש"ה אהר"ן בגימטריא ש"ך פ"ר עה"כ שמספרם תר"א אותיות תא"ר, וזהו ענין תא"ר שב"י אשר שב"י בגימטריא חד"ש, וע"י המתקת דיני ש"ך פ"ר מתגלה תואר ויופי המלכות, ואז יתכן לקדש את הירח.

ע"י קידוש החודש משתווה הארץ לשמים ומתפשטת אר"י לכל הארצות

וקידוש החודש שייך לשמים, כמו שאמרו חז"ל (ר"ה כד.) 'כבר קדשוהו שמים', וכתוב (תהלים קטו טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם', אבל ישראל יש להם דעה בשמים, ולכן יכולים לקדש את הירח, והם מקדשים בזה את השמים. וענין שמים נתברר ע"י מצות 'החודש הזה לכם', שהיה צריך להתגלות כי כל מה שיש בשמים נמצא גם בארץ, כי 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ', וכשאומות העולם טוענות 'לסטים אתם' על שכבשו את הארץ, נמצא שאין לישראל מקום בארץ רק בשמים, שאפילו ארץ ישראל אינה שלהם, אבל על כך משיבים להם כי אדרבה, הארץ היא כמו השמים, וא"כ לא רק שארץ ישראל היא שלהם אלא שעתידה ארץ ישראל להתפשט לכל הארצות, שהרי הארץ היא כמו השמים, וכל מעשי בראשית נבראו עבור ישראל. וזהו ענין קידוש החודש, לגלות יופי המלכות ע"י המשכת עין טובה, שע"ז תתפשט ארץ ישראל לכל הארצות.

קיצור: קידוש הירח מגלה תואר המלכות, ומתגלה שכל העולם נברא עבור ישראל שהרי הם מקדשים הזמן שהוא ראשית הבריאה אשר מפאת כן נאמר מעשה בראשית בתורה, קידוש החודש הוא ע"י מש"ה ואהר"ן שבגימטריא ש"ך פ"ר והם מתקנים דיני העינים לגלות תואר המלכות, קידוש החודש שייך לשמים וכשישראל מקדשים אותו מגלים שהארץ היא כמו השמים, וע"ז מתפשטת אר"י לכל הארצות.

ה.

צריך דרישה לגלות שורש מקום אר"י שאינו מן המדה

אמנם לעת עתה לא נתגלה כל ענין זה, ולכן כתב רש"י על הפסוק 'בראשית ברא אלקים, אין המקרא הזה אומר אלא דרשוני', וזה כענין מש"כ על ארץ ישראל 'ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה', היינו שכוחה ומעלתה הם עדיין בגדר דרש ולא בדרך הפשט. ותיקון ארץ ישראל יהיה ע"י

דרישה, כמו שאמרו חז"ל (ר"ה ל.) על הפסוק (ירמיה ל, יז) 'ציון היא דורש אין לה, מכלל דבעי דרישה', כי אבן השתיה שהיא שורש ארץ ישראל ושורש כל העולם היא מקום הארון שאינו מן המדה, ולכן צריכים לדורש אותה כדי למצוא מקום זה, ואז תתפשט לכל הארצות.

יעקב אבינו מצא את שורש מקום ארץ ישראל

ויעקב אבינו שהוא בחי' האמת הפנימית מצא מקום זה, כמו שנאמר (בראשית כח, יא) 'ויפגע במקום', שהוא הגיע לאבן השתיה, וכתיב התם 'וישכב במקום ההוא ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', היינו שראה את הקשר שבין השמים והארץ, ששם הוא מקור קשר זה שהוא רזא דעץ החיים המקשר שמים וארץ, והיינו שהארץ היא כמו השמים, וע"י יעקב אבינו תתפשט ארץ ישראל לכל הארצות (כנ"ל אות א).

יעקב מקדש חלקו של עשו ונטל ממנו חודשי אלול ואדר

על קוטב זה סובבת הולכת כל המלחמה בין יעקב ועשו, כי עשו הוא 'איש שדה' המקושר עם הארץ, ואילו יעקב היה 'יושב אהלים' בחי' שמים, ככתוב (ישעיה מ, כב) 'הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת', ויעקב נוטל מעשו את חלקו, והחודש שנטל ממנו הוא חודש אלול (מגלה עמוקות פר' בלק), ולכן הוא זמן מלחמה להרחיב גבולי הקדושה, כי עשו ירש את החרב לנחלתו, שהיא ענין דין ובה נלחמים, ויעקב משתמש עם הדינים כנגד הסט"א, ומנצל את המלחמה שלהם כנגדם. וגם מלחמת עמלק היא ע"י חרבו של עשו, ואכן גם את חודש אדר נטל יעקב מעשו, והוא ענין ידו אוחזת בעקב עשו, שנטל מעשו את חודשי אלול ואדר שהם בחי' אחרית, ושניהם הם זמני מלחמה, ויעקב נוטל אותם מן הסט"א וממתיק את הדינים.

בר"ה ממתיקים את העינים ובשמיני עצרת זוכים לעין יעקב

והיינו דכתיב (דברים לג, כח) 'וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב', היינו הראיה של עין האמת של יעקב, וכן ע"י יעקב בגימטריא חד"ש שזהו ענין קידוש החודש, ועי"ז ישכון בטח בדד, והיא הראיה שמסתכל הקב"ה על ארץ ישראל, כדכתיב 'עני ה' אלקיך מראשית השנה ועד אחרית שנה', שהן העינים שהמתיקו בראש השנה ע"י השופר, כי שופר עם י"ד בגימטריא ש"ך פ"ר, ועם ב"פ עי"ן יעלה כמספר רא"ש השנ"ה, ורא"ש השנ"ה בגימטריא י"פ אלקי"ם, ואילו ב"פ עי"ן בגימטריא י' הויו"ת, וההבדל שבין י' שמות הויו"ה לי' שמות אלקי"ם הוא ש"ך פ"ר, וע"י

השופר מפרידים דיני ש"ך פ"ר מי' שמות הוי"ה, שהם בגימטריא ז' הבלים של השופר (שעה"כ דרושי ר"ה, ז) וזהו סוד השופר. ונשלם ענין זה בשמיני עצרת שקוראים בו את עליית משה להר נבו והסתכלותו על ארץ ישראל, וכן את הפסוק 'וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב', ומכוונים בו את שם הוי"ה בצורת עיינין (עי' שעה"כ דרושי הסוכות, הקדמה).

קיצור: שורש אר"י הוא מקום הארון שאינו מן המדה ועי"ז מתפשטת לכל הארצות, למצוא מקום זה בעיני דרישה כענין 'ציון דורש אין לה', יעקב מצא מקום זה שהוא האמת הפנימי ועל ידו תתפשט אר"י לכל הארצות, יעקב לוחם עם עשו ליטול ממנו את העולם הזה לגלות שהארץ היא כמו השמים, ומכלל זה נטל ממנו את חודשי אלול ואדר שבהם יש ענין התפשטות אר"י לכל הארצות, בראש השנה ממתיקים העינים שהעין תהיה 'עין יעקב' ונשלם הדבר בשמיני עצרת שקוראים בו ענין הסתכלות משה על אר"י ופסוק 'עין יעקב' ומכוונים הוי"ה בצורת עיינין.

1.

חז"ל הוא במדרגת תורה, אך א"א לאחוז בתורה בלא מצוות שהן מדרגת אר"י

והנה ארץ ישראל היא מקום קיום המצוות, אבל תורה עצמה נעלה מן המצוות, והיא אינה מצומצמת בארץ ישראל, ואמרו בזה"ק (ח"ג כח:): שכשמקיימים מצוות ע"פ פנימיות התורה יש להן דין של תורה, ואז יכולים לקיים גם את דברי הרשות כמצוות, שע"י הפנימיות של המצוות הן מתפשטות גם לדברי הרשות, כי כשמשיגים את סוד המצוות מכירים שכל דברי הרשות נכללים במצוות, ואז מתפשטת ארץ ישראל לכל הארצות כמו שהמצוות מתפשטות.

ואע"פ שתורה נעלה מן המצוות והיא נוהגת גם בחוץ לארץ, מכל מקום צריך שתתפשט ארץ ישראל שהיא מקום קיום המצוות לכל הארצות, כיון שתורה היא בחי' שמים, וירדה אל הארץ שהיא מקום קיום המצוות, ואי אפשר לקבל תפיסה ואחיזה בתורה בלי מצוות.

התורה ממשיכה חיים באר"י שמקיימים בה מצוות

וארץ ישראל היא מקום החיים, שיש בה את עץ החיים, כמו שאמר משה רבינו למרגלים (במדבר יג, כ) 'היש בה עץ אם אין', ופירש בזה"ק (ח"ג קנז): שהכוונה על רזא דעץ החיים. והתורה היא בחי' חיים, היות שכל הדבוק בתורה יש לו חיים, כדחזינון שבשעת מתן תורה פסקה זוהמתן ואמר

להם הקב"ה 'אני אמרתי אלקים אתם' שלא שלט בהם מלאך המות (ע"ז ה.), אבל כיון שאי אפשר לאחוז בתורה בלא מצוות, על כן מקום החיים הוא בארץ ישראל שהיא מקום קיום המצוות.

כשמקיימים מצוות בדרגת תורה חי הגוף לעולם כמו הנשמה

וכשקיום המצוות הוא במדרגת תורה שהיא חיים, חי גם הגוף לעולם כמו הנשמה, ואז חי הגוף גם ע"פ פשוטו, ולא רק ע"פ דרשת המקרא, כמו שאמרו חז"ל (תענית ה:) על יעקב שרק מצד 'מקרא אני דורש' יודעים שהוא חי. ואכן גבי יעקב דרשו 'מה זרעו בחיים אף הוא בחיים', וזרעו בחיים קאי על יוסף הצדיק שענינו קיום מצוות, והוא ראש השבטים, ומגלה את הפנימיות של יעקב ואת האמת שלו, שהיא אמת התורה, בקיום המצוות, ועי"ז זוכים לחיים נצחיים עם הגוף.

תורה בחי' לאה שהיא חלק אר"י שנמצא באיתכסיא בחו"ל

ומבואר בדברי האריז"ל שתורה היא בחי' לאה (שעה"מ פר' ואתחנן) וגם דור המדבר שהיו דור של תורה שורשם בבחי' לאה (עץ חיים של"ב פ"א). והענין בזה כי לאה היא עלמא דאיתכסיא (זוה"ק ח"א קנד.), וכן ארץ ישראל מתפשטת באיתכסיא בכל הארצות, ודרגת ארץ ישראל זו שבאיתכסיא היא היא בחי' לאה. ולכן תורה היא בחי' לאה, שהרי לא יתכן לקבל את התורה בלא מצוות השייכות לארץ ישראל, וגם דור המדבר היו בבחי' לאה, כי באיתכסיא היה להם את ענין ארץ ישראל.

האוחז בתורה בלא מצוות לא יוכל להמשיך חיים אל הגוף

ועל תורה בלא מצוות אמרו חז"ל (מגילה לב.) 'האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום'. ביאור הדבר, כי ענין הקבורה הוא שנכנס אל מעבה האדמה ששם הוא החלק של ארץ ישראל באיתכסיא בחוץ לארץ, ויצטרך להתגלגל במחילות כדי לקום בתחיית המתים, כיון שרק בארץ ישראל שהיא מקום החיים יקומו לתחיה המתים עם גופם, אבל באיתכסיא יש גם בחוץ לארץ בחי' ארץ ישראל, וזה במקום המחילות המכוסות מעין אדם, וכן השותפות של ארץ ישראל עם חוץ לארץ היא ע"י מערת המכפלה, היינו בחלק האיתכסיא, ולכן דרך המחילות מתגלגלים עד לארץ ישראל, ושם קמים לתחיה.

אבל האוחז ספר תורה ערום, היינו שאוחז בתורה שלא ע"י המצוה של לימוד התורה, נקבר ערום, שכשילך אל קבורתו יהיה ג"כ ערום, כי התורה היא אמת ליעקב שעל ידה לא מת, אבל היא האמת הפנימית, ורק מצוות מגלות אותה גם אל הגוף, ולכן כשאוחז בתורה בלא מצוות הרי הוא נקבר ערום, שלא יכול להכניס את חיי התורה בגוף.

קיצור: אר"י היא מקום קיום המצוות ואילו תורה שייכת גם לחו"ל, כשהמצוות יהיו בדרגת תורה תתפשט אר"י לכל הארצות, את התורה א"א לאחוז בלתי מצוות כיון ששייכת לשמים ולכן צריך התפשטות אר"י בחו"ל, באיתכסיא אכן יש עתה אר"י בחו"ל והיא בחי' לאה ולכן תורה היא בחי' לאה וגם דור המדבר היו דור לאה, ע"י התורה זוכים לחיים אבל רק באר"י שהיא מקום החיים כי לא יתכן לאחוז בתורה בלא מצוות, האוחז ס"ת ערום בלא מצוות נקבר ערום שאינו ממשיך חיות לגוף, ענין הקבורה הוא שהגוף יקום לתחיה ומקום הקבורה במעבה האדמה ששם היא אר"י באיתכסיא.

ז.

עבודת 'חילא יתיר' בתשובה ענינה לקיים מצוות בדרגת תורה

והנה, ענין התשובה שעיקרה עבודה בחילא יתיר (זוה"ק ח"א קכט:) הוא גם כן שמקיימים המצוות במדרגה נעלה שהיא דרגת התורה, ומהאי טעמא תלמיד חכם מוכשר ביותר אל התשובה, כמו שאמרנו (ברכות יט.) 'אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה כלילה אל תהרהר אחריו ביום' שודאי עשה תשובה, כי תורה ותשובה כחדא אזלי, וכנוסה התפילה בכרכת התשובה 'השיבנו אבינו לתורתך', שהעבודה בחילא יתיר היא קיום המצוות במדרגת תורה, ואז יכולים להוסיף על ארץ ישראל את כל הארצות. וכבר נתבאר שזהו ענין חודש אלול, זמן הרחבת גבולי הקדושה והתפשטות ארץ ישראל לכל המקומות.

קריעת י"ס היתה בדרך קבע כמו התורה, הירדן נקרא לשעה כמו המצוות

בזה יבואר מה שכתב האריז"ל (שער היחודים פ"י) לכוון בחודש אלול כונה הרמוזה בפסוק (ישעיה מג, טז) 'הנותן בים דרך'. כי מצינו שלדור דעה נבקע ים סוף, ובקיעה זו היתה בקיעה של התורה (תיקו"ז מג.), ואילו בקיעת הירדן היתה הבקיעה של דור באי הארץ, השייכים לקיום מצוות. ותורה מגינה ומצלא בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה (סוטה כא.), היות שהיא קיימת גם בעידנא דלא עסיק בה.

ואכן קריעת י"ס היתה באופן שנעשה הים יבשה ממש, ולולא שהיה מרים משה את מטהו על הים לא היו חוזרים המים, והיינו שלא היתה הבקיעה באופן שערכו את המים לשעה שלא יעברו בתוך הים כל עוד שישראל מצויים בו, אלא קריעה קביעא וקיימא. ואילו הבקיעה בירדן היתה באופן שערכו את המים רק בצד אחד, ואילו בצד השני שטפו המים כהרגלם, והיה צורך לעכב את המים בכל העת שעברו ישראל בירדן, ועמד הארון בתוך הירדן עד שעברו כל ישראל (יהושע ג, יז), ותיכף כשעלה הארון חזרו המים למקומם, כיון שהיתה הבקיעה מתחילה רק לפי שעה, שכן מצוות מגינות רק לשעה. ובקיעה זו היתה לצורך המצוות, אבל קריעת י"ס היתה לצורך התורה.

עבודת חודש אלול לקיים מצוות בדרגת תורה שעי"ז מתפשטת אר"י לכל הארצות

זה שכתוב 'הנותן בים דרך', שהוא ענין קריעת י"ס שנעשה הים ליבשה. ושפיר מישך שייך לחודש אלול, כיון שזהו ענין התורה שנוהגת גם בחוץ לארץ, והנותן בים דרך הוא ע"י התורה, וכשמקיימים מצוות בדרגת תורה שזוהי עבודת התשובה הינן שייכות גם לחוץ לארץ, ועי"ז מתפשטת ארץ ישראל לכל הארצות.

קיצור: עבודת התשובה בחילא יתיר היא לקיים את המצוות בדרגת תורה ולכן תלמיד חכם מסוגל לזה ביותר ותורה ותשובה כחדא אזלי, זהו ענין הכוונה בחודש אלול בפסוק 'הנותן בים דרך' דקאי על קריעת ים סוף ששם נעשתה יבשה באופן של קביעות מחמת שהיתה בקיעה לתורה, הירדן שנבקע רק לשעה לבאי הארץ שהם דור המצוות שאינן אלא לשעה, כי עבודת אלול היא להתעלות לתורה שעי"ז מתפשטת אר"י לכל הארצות.

ח.

דור המבול היו צריכים לקבל התורה ואז היתה אר"י מתפשטת לכל הארצות

באורח זו נבאר מה שידוע (ספר יצירה פ"ה ג) שמזל אלול בתולה, וגם מה שחודש אלול מכוון נגד מדת 'ורב חסד' שבי"ג מדות של רחמים. הנה כבר נתבאר (אות א) שבשעת דור המבול הובדלה ארץ ישראל משאר הארצות, וארץ ישראל לא גושמה במבול. והענין, כי ידוע שהקב"ה חפץ לתת אז את התורה (וזה"ק ח"ג רטז:), ומ' יום של המבול היו כנגד מ' יום של נתינת התורה (בר"ר לב, ה), וכן כתיב (בראשית ו, ג) 'בשגם הוא בשר',

אשר בשגם הוא משה (חולין קלט:), ואז היתה ארץ ישראל מתפשטת לכל הארצות, אבל כיון שלא זכו לזה נעשה המבול, ונפרדה ארץ ישראל מחוץ לארץ.

התורה ניתנה במתנה אבל תכליתה להעלות מ"ן ע"י המצוות

וביאור פגם דור המבול אשר מחמתו לא זכו לתורה הוא, שהם פגמו בענין מתנה, וחפצו לקבל מתנות בלא עבודה, והיינו שלא רצו להעלות מ"ן. ומתנה היא ענין עמוק, כי אכן ישנה מציאות שהקב"ה נותן מתנה בלא הקדמת העלאת מ"ן, אבל מטרתה היא רק כדי שאח"כ יעלו מ"ן, וזוהי הנקודה הקרויה ראשית, ובחי' ביאה ראשונה שמקבלים בה 'רוחא דשביק', שהוא הכח להעלות מ"ן (עץ חיים של"ט פ"ח), ונקודה זו אכן ניתנת במתנה, כיון שעבורה לא העלו מ"ן, אבל תכליתה היא שאח"כ יעלו מ"ן מכוחה, והוא שורש עמוק. ומקושר במה שנבאר במקו"א שקודם בריאת העולם היתה שבת, ואדם הראשון שלא המתין מלאכול מעץ הדעת עד שבת לא ידע מכך. וענין שבת זו היא התורה שקדמה לעולם, היינו קודם שנמצאים נבראים שיכולים להעלות מ"ן. והתורה קדמה כי התורה היא לעולם מתנה, כמו שאומרים (שחרית לשבת) "ישמח משה במתנת חלקו", ששורש התורה היא מתנה, אבל תכלית התורה היא לקיים מצוות שעל ידן מעלים מ"ן.

רק ע"י קיום המצוות יכולים להבין את התורה

והיינו שהתורה עצמה היא חכמה, ושורשה במדת החכמה, אבל תכלית התורה היא שעל ידה יתקשר האדם עם נותן התורה, והקשר מצד האדם הוא מה שהינו מעלה מ"ן ע"י המצוות, אבל כשעוסקים בחכמת התורה בלא קשר אל נותן התורה, ולומדים שלא לשמה, לא מבינים את התורה כהווייתה, ויכולים לעקמה ולסלפה להפכה לחכמה חיצונית, ורק כאשר התורה יוצרת קשר בין האדם לנותן התורה, ונעשה יחוד בבחי' 'יום חתונתו' (שה"ש ג, יא) שאמרו חז"ל (תענית כ:): זה מתן תורה, אזי זוכים לתורה על מכוונה, וכענין איזו אשה כשרה שעושה רצון בעלה (תדא"ר פ"ט), שאשה כשרה מבינה מהו רצון הבעל. ולכן דור המבול שלא רצו להעלות מ"ן ע"י קיום מצוות, לא היו יכולים לקבל את התורה.

קיצור: אר"י לא גושמה בדור המבול והיו צריכים לקבל את התורה ואז היתה אר"י מתפשטת לכל הארצות, אך הם לא רצו להעלות מ"ן

כי היו חפצים במתנה, התורה ניתנה במתנה אבל רק כדי להעלות אח"כ מ"ן וכמו ביאה ראשונה שמקבלת האשה רוחא במתנה בלא העלאת מ"ן אבל הרוחא היא כח להעלות מ"ן, כאשר מעלים מ"ן הוי יחוד ואז מבינים התורה על בוריה כאשה שמבינה רצון בעלה, אבל בלא"ה יכולים לסלף התורה ולעשות ממנה חכמה חיצונית כיון שהתורה שרשה בחכמה, ולכן לא קיבלו דור המבול את התורה.

ט.

ע"י קיום המצוות באר"י מקשרים את התורה עם נותן התורה

וארץ ישראל שהיא מקום קיום המצוות נמשלה ג"כ לאשה, כי האופן שנותן התורה מתקשר עם כנסת ישראל הוא ע"י התורה, אבל כוונת לימוד התורה צריכה להיות שרוצים לא רק את התורה אלא גם את נותן התורה. וזו הבדיקה שבודקים את ארץ ישראל ע"י קרבן עומר שהיא כקרבן סוטה (זוה"ק ח"ג צו.), אם מוכנים לקבל את התורה באופן של התקשרות עם נותן התורה, והוא קרבן שעורים שהם מאכל בהמה, כענין 'בהמות הייתי עמך' (תהלים עג, כב) היינו ביטול ע"י אמונה. וזוהי דרגת המצוות שהיא דרגת ארץ ישראל, שע"י המצוות מתקשרים עם נותן התורה.

כשלמדו תורה בלא קשר עם נותן התורה אבדה הארץ

בזה יתבאר מאמרם ז"ל (ב"מ פה:) על הפסוק (ירמיהו ט, יא-יב) 'על מה אבדה הארץ וגו' על עזבם את תורתי, שלא ברכו בתורה תחילה'. המכוון בזה שלא קישרו עצמם עם נותן התורה, שזהו ענין לא ברכו בתורה תחילה, והיינו שלמדו את התורה כלימוד חכמה בלא קשר עם נותן התורה, ועל זה שפיר אבדה הארץ - שענינה קיום מצוות כדי להתקשר עם נותן התורה.

ע"י תורה עם קיום מצוות מזדכך הטבע ומתפשטת אר"י לכל הארצות

ויש להתעלות בקיום המצוות עד שיהיו בדרגא חדא עם התורה, וכמו קשר קוצו של יו"ד עם היו"ד, שהתורה והמצוות יהיו לאחדים, וזוהי שלימות ענינם, ואז מתפשטות המצוות גם לחו"ל, כי ארץ ישראל היא מדרגת המצוות ונותן התורה, וחוצץ לארץ היא מדרגת התורה, ותורה היא אמת ליעקב שהוי בחוץ לארץ רק באיתכסיא, ואם היא מקושרת עם נותן התורה ע"י המצוות או אז מתגלות למטה בארץ ונעשות אחד, כי כשזוכים למתנה זו של התורה בשלימותה, דהיינו שמגלים אותה ע"י שמחברים אותה עם המצוות, שזהו ענין התורה בשלימות - תורה ומצוות, אז מבינים

את התורה על בוריה, ונעשה עי"ז זיכוך הטבע, כיון ששורש התורה היא בחכמה, וחכמה היא שורש הטבע, ועי"ז מתפשטת ארץ ישראל לכל הארצות, ואז מתקנים את חטא דור המבול.

בחודש אלול משיגים שתכלית מתנת התורה היא לקיים מצוות

ובזה יש די באר מדוע מזל אלול בתולה, כי בתולה צריכה עדיין ביאה ראשונה, וכחן גדול מותר רק בבתולה, ולכן מכון חודש זה למדת 'ורב חסד' שמשמעה 'כהן גדול' (שעה"כ דרושי ויעבור, א), כיון שכהן הוא בחי' חסד (זוה"ק ח"א רנא.), ועי"ז משיגים את סוד המתנה, ויכולים להרחיב גבולי הקדושה שתתפשט ארץ ישראל לכל הארצות. וזהו גם ענין 'הנותן בים דרך' שמכוונים בחודש אלול, שענינו ביאה ראשונה, שכן 'דרך' הוא יסוד (עץ חיים שכ"ג פ"א), וי"ם הוא בחי' מלכות (זוה"ק ח"א פו.).

קיצור: אר"י היא מקום קיום מצוות, היינו שלא מבקשים רק את התורה אלא גם קשר עם נותן התורה, ועל זה בודקים בקרבן עומר את אר"י אם היא נאמנת לנותן התורה, ולכן כשלא ברכו בתורה תחילה דהיינו שלמדו בלא קשר עם נותן התורה אבדה הארץ, וכשקיימים המצוות בדרגת של תורה מתגלית התורה שהיא בחו"ל באיתכסיא, ומזדככת הטבע ששורשו בחכמה כמו התורה, ואז מתפשטת אר"י לכל הארצות, ולכן אלול שמסוגל להרחיב גבולי הקדושה מזל בתולה שצריכה ביאה ראשונה שהיא מתנה, והוא כנגד 'ורב חסד' היינו כהן גדול שמותר רק בבתולה, וכן 'הנותן בים דרך' היינו ביאה ראשונה כי דרך הוא יסוד וים מלכות.

י.

הכפיה במתן תורה היתה לחזק את קשר ה' לישראל, אבל קשר ישראל לה' נעשה עי"רצון

על פי הדברים האלה יש ליתן טעם אמאי נרמז חודש אלול בפסוק (שה"ש ו, ג) 'אני לדודי ודודי לי', ופסוק זה נאמר על ידי בני ישראל לאומות העולם בעת בנין הבית השני. הנה אמרו חז"ל (שבת פח.) שכפה הקב"ה הר כגיגית בזמן מתן תורה, אבל הדור קבלוה בימי אחשוורוש. ופירש המהר"ל (תפארת ישראל פל"ב) מדוע כפה עליהם הקב"ה הר כגיגית אחר שכבר אמרו נעשה ונשמע, משום שמתן תורה הוא ענין נעלה כל כך, ונחוץ כל כך בעולם, עד כי לא יתכן שיהיה תלוי בבחירת בני אדם, ומוכרח שיבוא באופן של הכרח וכפיה. אך זהו מצד מעלת הקשר של הקב"ה עם ישראל,

שהוא יחוד חזק כ"כ המוכרח שיהיה אף באופן של כפיה ובעל כרחך, ואינו תלוי ברצון, אלא שמוכרחים לרצותו. וכן מבואר בזוה"ק (עי' ח"ג רעז). שיש לכלל ישראל דין 'אנוסה', שנאמר (דברים כב, כט) 'ולו תהיה לאשה וגו' לא יוכל שלחה כל ימיו' (ועי' במהר"ל שם), היינו שיהיה היחוד חזק מאוד, שלא יוכל הקב"ה לגרשם כביכול. אך מצד הקשר של ישראל להקב"ה יש מעלה ברצון, כי אי אפשר להתקשר לדבר מצד השכל לבדו אלא כשיש גם רצון ותענוג.

ביהמ"ק הוא מקום קשר ה' לישראל, ובחז"ל ע"י תורה מתקשרים ישראל בה'

ואמרו חז"ל (איכ"ר פתיחתא ב) שאמר הקב"ה 'הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו שהמאור שבה היה מחזירם למוטב'. המכוון בזה, כי 'אותי עזבו' היינו שלא היו מקושרים עם נותן התורה, ולכן נחרב בית המקדש ויצאו לגלות, כי ענין בית המקדש הוא הקשר של הקב"ה עם ישראל, כמו שאמר הקב"ה טעם עשיית המשכן, 'כיון שמכרתי לכם תורתי נמכרתי עמה' (שמו"ד לג, א), וקשר זה היה בארץ ישראל, ואילו על חוץ לארץ אמר הקב"ה הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו שהמאור שבה היה מחזירם למוטב, אע"פ שלא היו מקושרים עם נותן התורה, מכל מקום מצד המאור שבה שסוכ"ס אורייתא וקוב"ה חד הוא (זוה"ק ח"ג עג), ומצד התורה עצמה שהיא ענין חוץ לארץ, אזי היו מקשרים עצמם עם נותן התורה והיו חוזרים למוטב.

נס פורים שהיה בחז"ל גרם קשר ישראל לה' וקיבלו תורה ברצון

והרי מצד הקשר של ישראל עם הקב"ה יש מעלה בכך שהוא ברצון ולא באונס. ולכן בפורים שהיו ישראל בחוץ לארץ, קיבלו את התורה ברצון ונתקשרו עם נותן התורה, ונעשה נס בחז"ל שהוא כהתפשטות של אר"י בחוץ לארץ, ואכן קבעו יום פורים מיוחד לכבודה של ארץ ישראל (ירושלמי מגילה פ"א ה"א).

קיצור: הכפיה במתן תורה היתה כדי שהקשר של ה' לישראל תהיה קשר שאי אפשר להפריד, אבל מצד הקשר של ישראל לה' צריך רצון ותענוג, וביהמ"ק היא מצד הקשר של ה' לישראל וכשלמדו בלא קשר לנותן התורה נחרב, אבל ע"י התורה שנוהגת בחז"ל מתקשרים ישראל עם ה', ולכן בנס פורים שהיה בחז"ל ונתקשרו עם ה' קבלו התורה ברצון.

יא.

גרים מתקרבים בחז"ל שלא מתגלה שם קשר ישראל עם ה'

והשתא נמצא שארץ ישראל הו"ע הביטול להקב"ה שהוא נותן התורה ע"י המצוות, ובודאי שצריכה התלבשות להורידה עד לחכמה ואז תתפשט ארץ ישראל לכל הארצות, אבל יש כאלו שהעיקר אצלם היא ההתפשטות, והם הערב רב והגרים שהם בבחי' התפשטות התורה, שרק כשהתורה מתפשטת מתקרבים גם הערב רב. וכל מה שנתן יוסף למצרים את מצות מילה, שמכוח זה נעשה מהם אח"כ הערב רב (שעה"פ פר' שמות), שייך להתפשטות של התורה בחוץ לארץ, ששם התורה באיתכסיה ולא נתגלה הקשר עם נותן התורה, ולכן יכולים לקרב גם גרים, וזהו שאמרו חז"ל (פסחים פז:): לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים.

היתר אשת יפת תואר הוא רק כל עוד שלא נתגלה קשר ישראל עם ה'

ויתכן לומר שכל מה שהתירה תורה אשת יפת תואר, שאמרו ז"ל על כך 'לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע', הרי זה רק בחוץ לארץ, ששם לא נתגלה ענין אשת יפת תואר שבמלכות ושבארץ ישראל שענינה הוא הקשר עם נותן התורה, והוי רק באיתכסיה, אבל בארץ ישראל הוי ענין זה באיתגליא, ושם אין היתר אשת יפת תואר.

יוסף במצרים לא נכשל באשת פוטיפר משום שאר"י מתפשטת לכל הארצות

בזה יובן מה שאמרו חז"ל (סוטה לו:): גבי נסיונו של יוסף באשת פוטיפר 'לעשות צרכיו נכנס אלא שדמות דיוקנו של אביו נראתה לו'. כי יוסף שהיה אז במצרים, ולכן היה לו מקום להכשל באשת פוטיפר, מאותו הטעם שהתירה תורה יפת תואר, שלא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע, אבל ראה דמות דיוקנו של אביו, היינו שאז לא יתאים מעמדו ומצבו עם מדרגת האבות הק', כי האבות ובפרט יעקב ענינם האמת הפנימית שנמצאת גם בחז"ל, אך חפצים שענינם יימשך עד למטה ויהיה בהתגלות שאז תתפשט ארץ ישראל גם בחוץ לארץ, כלומר שגם שם יהיו מקושרים בני ישראל עם נותן התורה, ובדרגה זו לא דיברה תורה כנגד יצר הרע.

עיקר בית שני הוא תורה והכנה לגלות, אבל ישראל מקושרים גם אז עם נותן התורה

זהו כלליות ענין בית שני, שהתורה היתה העיקר בו, כי בחי' נותן התורה

נגלתה בבית ראשון ששם היתה השראת השכינה, אבל בבית שני היו הסנהדרין והתורה עיקר, ועליו נאמר (זכריה ב, טו) 'ונלוו גוים רבים אל ה'', ועוד, שעיקר ענין בית שני בא לתת כוחות לכלל ישראל שיוכלו לעבור את הגלות, ולא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. ולכן רצו אוה"ע שתהיה להם אחיזה בבית שני, כיון שהתורה היא חכמה, ובחכמה יש להם אחיזה, אבל מצד החכמה לבדה יכולה להשתלשל עד לחכמות חיצוניות, ולכן לא די בלא קשר לנותן התורה, שזהו ענין קרבן סוטה הקשר לנותן התורה כמשנ"ת, ולא די בהליכה בדרכי הטבע לבד, אף שאכן יש מעלה בזיכון הטבע, אבל יכולים עי"ז ליפול לחכמת יון שהיא חכמה חיצונית. ולכן אמרו להם ישראל 'אני לדודי ודודי לי', שיש לנו קשר עם הקב"ה גם בבית שני ואפילו בגלות, וממילא 'לא לכם ולנו לבנות בית אלקינו' (עזרא ד, ג, הובא ברש"י שיה"ש שם).

בחנוכה שהיתה בבית שני היו המצוות מאירות כתורה וניצלו מחכמות חיצוניות

ובחנוכה נעשה נס בבית שני, כי ענין נר חנוכה הוא שהמצוות מאירות כמו התורה, שהמצוות נמשלות לנר כדכתיב (משלי ו, כג) 'נר מצוה', וידוע (עץ חיים שט"ו פ"א) שנ"ר הוא ענין היחוד בקומה שלימה, והוא השורש לקשר התורה עם נותן התורה, כדי שלא יפלו לחכמות חיצוניות של יון. וגלות יון היתה גלות בארץ ישראל ולא גלו לחוץ לארץ, כי בגלות לחוץ לארץ בולטת מעלת התורה, ואילו גלות בארץ ישראל מבליטה את מעלת המצוות, כיון שארץ ישראל היא מקום המצוות.

בחודש אלול ניתנו לוחות שניות ברצון כי מתקשרים בו עם ה' ברצון

זהו גם ענין חודש אלול, קשר נותן התורה עם התורה שעל ידו מתפשטת ארץ ישראל לחוץ לארץ, ובחודש אלול עלה משה למרום לקחת את הלוחות השניות, אשר לוחות אלו לא ניתנו בכפייה אלא ברצון, כיון שענינם הוא קשר עם הקב"ה מצד ישראל ע"י התורה, וזהו ענין 'אני לדודי ודודי לי'.

קיצור: אר"י היא מקום הביטול לה' ע"י המצוות אבל צריכים להוריד ביטול זה אל החכמה והתורה כדי שתתפשט לכל הארצות, גרים מתקרבים רק כאשר הקשר עם נותן התורה בחו"ל הוא עדיין באיתכסויא ולכן אמרו שלא גלו אלא להוסיף גרים, גם כל היתר יפת תואר שדיברה תורה כנגד יצה"ר הוא כל עוד שלא נתגלה הקשר עם

נותן התורה, יוסף שהיה במצרים היה לו מקום להכשל עם פוטיפר כנגד היצה"ר ורק ע"י יעקב שענינו התורה שבחול"ל ורוצה שתתגלה ואר"י תתפשט לכל הארצות לא נכשל כי במדרגה זו אין היתר יפת תואר, עיקר בית שני היתה התורה וסנהדרין לעומת השראת השכינה שהיתה בבית ראשון שענינה נותן התורה, כל בנין בית שני היה עבור הגלות שאחריה, אוה"ע רצו אחיזה בה כיון שתורה היא חכמה ויש להם אחיזה בחכמה, אך ישראל אמרו 'אני לדודי ודודי לי' כי גם בחול"ל הם מקושרים עם נותן התורה, בבית שני היה נס חנוכה שהמצוות האירו כמו התורה ע"י הקשר עם נותן התורה שזה ענין 'נ"ר מצוה' נ"ר הוי יחוד, ועי"ז נתבטלו חכמות החיצוניות, וכן חודש אלול ענינו קשר עם נותן התורה ע"י מצוות בדרגת תורה שזהו ענין 'אני לדודי' ולכן ניתנו בו לחות שניות ברצון ולא בכפיה.

יב.

ישראל מקושרים עם ה' תמיד בפנימיות אך צריך לגלותו ע"י דרישה

קשר זה של ישראל עם הקב"ה נותן התורה זהו פנימיות כלל ישראל, והיא האמת ליעקב, שבפנימיות מקושרים ישראל עם הקב"ה, אך צריך לגלותו לחוץ בבחי' יוסף, שאז תתפשט ארץ ישראל לכל הארצות. וזה נעשה ע"י הסתכלות בעין טובה על ארץ ישראל, שעל ידה מתגלה ש'עמך כולם צדיקים' ואז מתפשטת ארץ ישראל לכל הארצות. ועל זה כתיב 'ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה', דרישה זו היא כעין מה שכתוב (ויקרא י, טז) 'דרוש דרש משה', שתיבות אלו הן באמצע התורה בבחי' הפנימיות שבה, ואת הפנימיות צריך לדרוש לגלותה לחוץ.

משה דרש מדוע לא תיקנו את הירח שתאיר כמו השמש, ונר המצוות יאיר כאור התורה

ומיירי התם משעיר של ראש חודש שמביאים לתיקון הירח, וכבר נתבאר שהוא ענין גילוי יופי המלכות, שהארץ היא כמו השמים, וכמו שהתורה נקראת חיי נשמה ויושבי אוהלים, כן המצוות יהיו כך, ומפאת כן המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל הו"ע תיקון הירח. ודרוש דרש משה מדוע לא תיקנו את הירח, ולא גרמו שבחי' שמים תרד גם לארץ, שהשמש הוא בחי' תורה ובחי' שמים, שהרי מתן תורה היה ביום כדכתיב (ישעיה מה, יט) 'לא בסתר דברתי', ודרשו חז"ל מהכא (שבת פו:) שהתורה ניתנה דייקא ביום, אבל מצוות הן בחי' לילה וסתר, ונמשלו לנר ואש, שזהו"ע הקשר הפנימי עם נותן התורה שלא נתגלה עדיין בכל הארץ. ותיקון הירח בבחי' שני מלכים בכתר אחד הוא שהירח תאיר כמו השמש, והנר כמו אור התורה.

והיינו דכתיב 'דורש אותה מראשית השנה ועד אחרית שנה', כלומר שהיא ארץ שחפץ הקב"ה שתתאים עם השמים.

נדב ואביהוא רצו לגלות ענין אשת יפת תואר ואז היו זוכים לחיים נצחיים כאלהיו

וזו היתה כוונת נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה בראש חודש הראשון שירדה בו שכינה לתחתונים, שהמצוות שהן בחי' אש יהיו במדרגת התורה בחי' אור. וזה שאמרו בזוה"ק (ח"ג נד:) שאש זרה הוא אשה זרה. כי הם חפצו לגלות ענין אשת יפת תואר, בחי' מצוות והקשר עם נותן התורה, שע"ז יזכו לחיים נצחיים כמו אליהו הנביא שנתעברו בו נדב ואביהוא (זוה"ק ח"ג ריז.), וכמו שנתבאר לעיל (אות ו), והם רצו לגלות סוד חיים אלו, אמנם לא זכו לכך. אך משה רבינו התאמץ להשלים תיקון זה גם אחר שמתו נדב ואביהוא, ולכן דרוש דרש מדוע לא נאכל שעיר ראש חודש,

כשמתו נדב ואביהוא נתגלה שא"א עדיין לתקן הירח

והן הן הדברים שענה אהרן למשה על דרישתו, 'הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם לפני ה' ותקראנה אתי כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה' (ויקרא י, יט)'. 'ותקראנה אותי כאלה' רומז לחטא העגל שאמרו בו 'אלה אלהיך ישראל' (שמות לב, ד), ואז נחשב כאילו נתבטל ענין 'יום חתונתו', ואת חטא העגל עשו הערב רב מפני שאמרו 'כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו' (שם פסוק א), והיינו שאמרו שמשה עלה לשמים וכאן בארץ צריכים כוחות אחרים, שהרי יש למצוא בארץ גם ענין חוץ לארץ, אשר ישראל בחוץ לארץ עובדים עבודה זרה בטהרה (ע"ז ח.), והיינו שיש כוחות נוספים, ולא דומה הארץ לשמים. וכמו כן במיתת נדב ואביהו היה כעין ביטול זה, שהרי אם היו יכולים לתקן הירח לא היו מתים, כמו שאלהיו זכה לחיים נצחיים. ולכן אמר אהרן 'הייטב בעיני ה'', האם זהו הטוב בעיני ה', כלומר וכי זו העין טובה שמגלה את הפנימיות שעל פיה הארץ היא כמו השמים, אלא על כרחך לא הגיע עדיין זמן תיקון הירח, ולכן אין לאכול חטאת זו.

בראש השנה מבקשים על חיים נצחיים שזוכים להם כשהמצוות הן בדרגת תורה

ועבודתנו בראש השנה באה לגלות פנימיות זו, ועל החיים הללו מבקשים בראש השנה 'למענך אלקים חיים', שמראשית השנה ועד אחרית שנה יתגלה ענין תורה ומצוות ושדברי הרשות הם ג"כ מצוות, שכל

מעשי בראשית הם מצוות כמו התורה, ועי"ז עתידה ארץ ישראל להתפשט בכל הארצות.

קיצור: בפנימיות מקושרים תמיד עם ה' אבל צריך לגלותה, ולזה צריך דרישה ענין 'ארץ אשר ה' דורש', וכמו אמצע תורה ופנימיותה שהוא 'דרוש דרש', ואכן הדרישה שם היתה על שעיר ר"ח והיינו אמאי לא תיקנו הירח שתאיר כהשמש והמצוות יהיו כתורה שאז זוכים לחיים נצחיים עם הגוף, וזו היתה כוונת נדב ואביהו שנתעברו באליהו שזכה לחיים בגוף, ולכן הקריבו אשה זרה לגלות אשת יפת תואר שהיא באיתכסיא, ואחר שמתו עדיין ביקש משה לעשות תיקון זה, אבל אהרן אמר לו שמיית נדב ואביהו הוא כעין חטא העגל שביטל יום חתונתו, ואין הזמן לתקן הירח, שאין עדיין העין הטובה, ועל חיים אלו מבקשים בראש השנה חיים עם הגוף ע"י שהמצוות יהיו כתורה.

יג.

כשנמתקים הדינין משתוה ארץ לשמים וזוכים לחיים נצחיים

זהו ענין עקידת יצחק שקוראים בראש השנה, כיון שעקידת יצחק הוא ענין המתקת הדינים, ופסולת הדינים הם החושך והטבע שמסתירים על אלקות, וכן מהם נעשים העונשים והמיתות שהם ג"כ פסולת של הדין, אבל כשנמתק הדין ומתבטל החושך משתוה הארץ לשמים, ואז זוכים לחיים נצחיים. וזה היה עיקר הנסיון בעקידת יצחק, שכן הכלל הוא שבכל נסיון יש בפנימיות אור גדול, וכאשר מתגבר היצר על האדם בענין מסויים עליו לדעת שבפנימיות משפיעים לו עתה אור גדול, רק שהיצה"ר הוא ככיסוי על אור זה, וכשיפרוץ את מעטה החושך של היצה"ר אזי יזכה אל האור, וע"ד שאמר (סנהדרין לח:): כל מקום שפקרו המינים תשובתם בצידם. וידוע מש"כ בספח"ק דגל מחנה אפרים (פר' נח, ד"ה ופתח) בשם הבעש"ט הק', שאם כפרו המינים הרי זה משום שיש בענין זה הסתר, וא"כ הא גופא הוכחה שתשובתם בצידם, היינו ששם גנוז הביטול של כפירת המינים, ולכן כפרו בענין זה כיון ששם גנוז הביטול שלהם, והיינו שיש לכל אור הסתר שמכסה עליו.

בנסיון העקידה נפרדה מיצחק פסולת הדינים וזכה לחיים

ועיקר נסיון העקידה היה משום שכבר אמר לו הקב"ה 'כי ביצחק יקרא לך זרע' (בראשית כא, יב), ועתה אומר לו 'העלהו שם לעולה'. אבל אליבא דאמת מה שאמר הקב"ה 'כי ביצחק יקרא לך זרע' הוא עצמו היה סוד העקידה, ועל ידי העקידה נתאמת מאמר 'ביצחק יקרא לך זרע', כי לכאורה

איך שייך שיהיה ליצחק קשר עם אברהם, הלא יצחק הוא דין ואברהם חסד, ולכן כתוב 'כי ביצחק' ולא כל יצחק (נדרים לא.), שיש חלק ביצחק שצריכים להסיר, והוא אילו של יצחק שנאחז בסבך בקרניו, היינו שיש לס"מ אחיזה בו, ואותו היו צריכים להקריב כאילו נותנים חלק לסט"א, וכמו שיש בכל קרבן חלק לסט"א, שהעשן הוא חלקם (זוה"ק ח"ב קל.), ואת חלק זה הפרידו מיצחק, ולכן נשאר ביצחק רק החלק שיכול להתקשר עם אברהם אבינו.

וזהו הברור של יצחק, אשר לולא ברור זה לא היו ליצחק חיים כי הדינים היו מתגברים בו (עי' שעה"פ פר' וירא), ונמצא שניתנו כאן חיים ליצחק, והציווי 'והעלהו שם לעולה' בא רק כדי לסלק את החלק שגורם ליצחק שלא יוכל לחיות. ואם כן הרי אדרבה, אמירת 'ביצחק יקרא לך זרע' היא היא סוד העקידה.

בר"ה ויו"כ מסלקים את הדינים מישראל ומזככים הגוף לזכות לחיים נצחיים

ומהאי טעמא נקראת העקידה בראש השנה, כדי לסלק את פסולת הדינים, וביום הכיפורים נותנים שער לעזאזל ומשליכים אותו לאומות העולם, והדינים הטהורים ישארו בישראל. והוא ענין 'ועשיתם עולה לפניי', כמו שאליהו הנביא עלה למעלה בחיים חיותו, שהגוף יהיה מזוכך עד שיוכל לעלות בחיים חיותו לשמים. וזהו סוד ראש השנה.

קיצור: ענין העקידה הוא המתקת הדינים והחושך שבעולם שעי"ז זוכים לחיים וכן יצחק זכה בעקידה לחיים, בכל נסיון גנוז הסוד של הנסיון והנסיון של העקידה היתה מחמת שאתמול אמר ה' 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ואכן הענין של 'ביצחק ולא כל יצחק נעשה' בעקידה שהופרדה ממנו פסולת הדינים ע"י האיל שנאחז בסבך בקרניו, ולולא זה לא היה לו חיים מחמת תגבורת הדינים, ועי"ז גם נתקשר עם אברהם, לכן קוראים העקידה בראש השנה לסלק הדינים הקשים, וכן ביו"כ משליכים הדינים על השער לעזאזל ועי"ז מזדכך הגוף וזוכים לחיים נצחיים.

יד.

יצחק רצה לברר את פסולת הדין ולכן אהב את עשו וכהו עיניו

ולדרכינו יש ליתן פנים מסבירות במאי דכתיב ביצחק 'ותכהין עיניו מראות' (בראשית כז, א), ורש"י פירש שכהו עיניו מחמת דמעות המלאכים

שבכו בעת העקידה ונפלו לתוך עיניו של יצחק, ובגמרא (מגילה כח.) אמרו שהוא משום שהסתכל על עשו וקירב אותו. ושניהם ענין אחד הוא, כי דמעות המלאכים היו פסולת הדינים שדחו והפרידו מיצחק בעת העקידה כמשנ"ת, אבל יצחק רצה להעלות אותם, ובעבור זה אהב את עשו, ולכן נתחברו פסולת הדינים אל עיני יצחק, וגרמו שכהו עיניו מראות.

יעקב היה צריך ליטול הברכות באיתכסיא משום שלא נמתקו דיני עשו

ומקושר לזה גם הטעם הנוסף שהביא רש"י שכהו עיניו כדי שיטול יעקב את הברכות. כי הכוונה בכך היא שהיה צריך ליטול את חלקו של עשו באיתכסיא, כי בכורה שייכת אל הראשית, שהבכור הוא בחי' 'בראשית ברא אלקים', והוא נוטל עיקר החלק של הרוחא (שעה"מ פר' יתרו), ולכן חלק הבכורה מתנה קרייה רחמנא (בכורות נב:), כיון שחלק זה מקבלים בלא העלאת מ"ן כמו שנתבאר לעיל (אות ח), שזו היה הטעות של דור המבול, תורה ניתנה במתנה (כנ"ל שם).

וזהו דכתיב (כא, טו) 'והיה הבן הבכור לשניאה', היינו שבן הבכור ששייך לענין מתנה ותורה הוא לשנואה, הכוונה ללאה שהיא עלמא דאיתכסיא ואין משיגים אותה (זוה"ק ח"א קנד.), והיא בחי' תורה. ובחלקה של לאה עלה להיות אשת עשו שנטל את עולם הזה, כדי לתקן דיני הטבע שיומתקו ע"י התורה בשלימותה, שהמצוות יתעלו לדרגת התורה, אבל כיון שלא נמתקו כל הדינים עדיין ענין זה באיתכסיא, ולכן היה צריך יעקב ליטול את הברכות באיתכסיא.

יצחק ברך את יעקב בטל של תחיה הסמוי מן העין, וזוכים אליו בשמיני עצרת

ומשום כך גם בירך יצחק את יעקב בברכת טל שהוא סמוי מן העין. וזוכים לכך בשמיני עצרת שהוא יום הגשמים (עבודת ישראל לשמנ"ע), כנאמר בקריאת היום 'וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב אף שמיו יערפו טל', והוא טל של תחיה הבא באופן שסמוי מן העין, בבחי' מקרא אני דורש, שלזה זוכים ביום הגשמים. ושייך במיוחד לארץ ישראל, כמו שפירש רש"י על מה שנאמר 'ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה', שהכוונה על הגשמים, כי בענין הגשמים רואים שה' דורש אותה.

קיצור: יצחק רצה לברר פסולת הדינים שהופרדו ממנו בעקידה ולכן אהב את עשו ונגרם מזה שכהו עיניו, והוא בין מחמת קירוב עשו ובין מחמת בכיית המלאכים בעקידה שהם ענין אחד, מחמת שלא נמתקו הדינים והוצרך יעקב לקחת הברכות באיתכסיא, בכורה היא מתנה שהבכור לוקח חלק הגדול של הרוחא שמקבלים כמתנה, והוא ענין תורה שניתנה במתנה אבל היא רק באיתכסיא כבחי' לאה שהיא תורה, לאה היתה צריכה להיות אשת עשו וע"י התורה היתה מתקנת את עשו שנטל עולם הזה, וכיון שלא נתקן נטל יעקב את הברכות באיתכסיא ונתברך בטל הסמוי מן העין והוא טל של תחיה, וזוכים לזה בשמיני עצרת יום הגשמים שקוראים אז בתורה 'אף שמי יערפו טל', ושייך לארץ ישראל שכן היא ארץ שה' דורש אותה בענין הגשמים.

טו.

אר"י היא מקום קבלת התפילות, ובחז"ל אינן מתקבלות

וענין ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות מישך שייך גם על ענין התפילה, שכן עיקר מקום התפילה הוא בארץ ישראל, אך תפלה בגימטריא נחלה בל"י מצריים, ומתפשטת לכל הארצות. כי יש תפלה שמתקבלת ותפלה שאינה מתקבלת, וכתב בספה"ק דגל מחנה אפרים (בפרשתן) לפרש הפסוק (ישעיה נד, א) 'רני עקרה ולא ילדה כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה'", שאמרו חז"ל (דב"ר ג, ו) על הפסוק (דברים ז, יד) 'לא יהיה בך עקר' שלא תהא תפלתך עקורה, שהתפילות יתקבלו ויולידו ולא יהיו עקרות. ומביא בשם הבעש"ט הק' שכל התפילות פועלות בעולמות העליונים, ולכן אמר 'רני עקרה' שיש לשמוח על שהתפילות לא מתקבלות, משום שהקב"ה לוקח את התפילות לפעול בהן ענינים גבוהים, 'כי רבים בני שוממה מבני בעולה', שהתפילות השוממות שנראות כאילו לא נתקבלו פועלות יותר מהתפילות שנתקבלו, עיי"ש. והם ענינים השייכים לימות המשיח.

התפילות שלא נענות מתקבלות על עניני משיח

וכבר ביארנו במקו"א מה שאמרו חז"ל (ברכות ו:) 'כל הקובע מקום לתפילתו אלקי אברהם בעזרו וכו', דכתיב (בראשית יט, כז) וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם'. ואף ששם לא נענה אברהם על תפילתו, שהרי נתהפכה סדום ונאבדה. אלא שאליבא דאמת נתקבלה התפילה אך לא באופן שדימה בנפשו, כי לפי דעתו התפלל על סדום, אבל הקב"ה קיבל תפילה זו כדי להציל את משיח, ושפיר נאמר על זה 'כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה'', שתפילות אלו פועלות גדולות ונצורות מאד מאד להחיש ביאת המשיח.

**ע"י תפילות שמתקבלות עבור משיח מתפשטת אר"י
לכל הארצות**

והנה התפילות שלא מתקבלות שייכות לחוץ לארץ, ורק התפילות שמתקבלות שייכות לארץ ישראל, אבל ארץ ישראל מתפשטת לכל הארצות, וכל התפילות שלא נתקבלו ופעלו בענייני ימות המשיח, הן יגרמו שחוץ לארץ תהיה ג"כ ארץ ישראל, כי בעצם בחוץ לארץ לא מתקבלות התפילות, אבל כיון שאליבא דאמת נתקבלו, נמצא שחוץ לארץ היא ארץ ישראל.

**חרון האף על סדום היה על חלק חו"ל שהורידה עצמה
אר"י אליו**

ויתכן שזהו ענין סדום, כי סדום הרי היא בארץ ישראל, ולכאורה תמוה שעל חלק מארץ ישראל יחרה כל כך חרון אף ה' עד שיחריב אותה מיסודה. אלא שארץ ישראל צריכה להתפשט בכל הארצות, וכל מקום שיש עבודה זרה בעולם חרון אף בעולם (ספרי ראה מד), ובחוץ לארץ גם ישראל עובדים עבודה זרה בטהרה, נמצא שיש שם חרון אף, ומקרא מלא נאמר (דברים כח, סה) 'ונתן ה' לך שם לב רגז', שזה נגרם מחרון האף שיש על חוץ לארץ. וכיון שארץ ישראל צריכה להתפשט לחוץ לארץ, צריכה לירד למדרגת חוץ לארץ, אבל בארץ ישראל לא יתכן שתהיה עבודה זרה כי היא ארץ שה' דורש אותה, ולא שייך שתהיה לעבודה זרה אחיזה בעצם בארץ ישראל, אלא שאמרו חז"ל (סנהדרין ז:ז) המעמיד דין שאינו הגון כאילו נוטע אשירה בישראל, ודיין שאינו הגון הוא קלקול הדינים, ובריבוי השתלשלות נעשה מזה אלהים אחרים, וזהו ענין סדום, בחי' ארץ ישראל שירדה לחוץ לארץ, וכיון שירדה לחוץ לארץ חלה עליה חרון אף ה' שיש על חוץ לארץ, ובזה נתבטל חלק החוץ לארץ שבה ונתפשטה שם ארץ ישראל.

העושה בחו"ל מקום לתפילה אלקי אברהם בעזרו

והמורם מזה, שסדום היא המקום שעל ידו תוכל ארץ ישראל להתפשט בכל הארצות, ונמצא שהתפילה שהתפלל אברהם אבינו על סדום ולא נתקבלה אלא בענין משיח, היא גופא פעלה שסדום תתהפך, כיון שע"ז היתה התפשטות של ארץ ישראל במקום שהיה בה חלק חוץ לארץ, וזהו השורש לכך שארץ ישראל תתפשט לכל הארצות, נמצא שנתקבלה תפילתו גם על סדום. ואברהם קבע את תפלתו במקום המיועד לתפילה, כיון שמקום התפילה היא ארץ ישראל, אבל כשהיא מתפשטת נוצר מקום חדש לתפילה, שמחמת זה הוא מקום מסוגל ביותר לתפילה, כיון שנתהפך

המקום שאינו ראוי להתפלל בו למקום ראוי לתפילה, והוא קביעות גדולה לגרום שהמקום תהא מקום תפילה. ולכן אמרו 'כל הקובע מקום לתפילתו', כי קביעה הוא לשון גזילה (ר"ה כו:), והיינו שגזול מקום שאיננו מקום תפילה ומהפך אותו למקום תפילה, שעושה בחוץ לארץ ג"כ מקום תפילה, אזי אלקי אברהם בעזור.

ועבודה זו היא עבודת ראש השנה, לגלות שהקב"ה הוא מלך על כל הארץ, שכל ענין ראש השנה הוא להמליך את הקב"ה על כל הארץ, וכל הע' שרים יתבטלו, וכנאמר (צפניה ג, ט) 'אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה'', וההכנה לזה היא בחודש אלול שעובדים בו להרחיב את גבולות הארץ, ונזכה לזה בב"א.

קיצור: התפילה שמתקבלת שייכת לארץ ישראל, בחו"ל לא מתקבלות התפילות אלא על עניני משיח ועל ידי זה תתפשט אר"י לחו"ל שהרי גם בחו"ל נתקבלה התפילה, אברהם התפלל על סדום ונענה רק בענין משיח, אבל חרון האף על סדום היה על חלק חו"ל שבה כי אר"י יורדת לחו"ל כיון שצריכה להתפשט שם וחו"ל הוא מקום עבו"ז ובאר"י לא שייך עבו"ז, עיוות הדין שנעשה בסדום הוא כמעמיד אשירה ונשתלשל מזה עבו"ז, וע"י החרון אף נאבדה החו"ל שבסדום ונתפשטה אר"י, נמצא שנענה אברהם על סדום, הקובע מקום לתפילתו היינו שגזול מקום של חו"ל ועושה אותה מקום תפילה, וזה עיקר ראש השנה להמליך את ה' על כל העולם.

פנינים ופתגמים

פרשת שופטים תשפ"ו

סעודה ליל שבת

(א) **שופטים ושוטרים תתן לך וגו'**
(טו, יח). אפשר לרמוז
זזה, כי שופ"ט שוט"ר גימ' תשר"ג,
שהם ימי דין. וידוע (שעה"כ ר"ה ז)
שממתיקים הדין ע"י ש"ו נתיבת
שופ"ר שהוא גימ' דב"ש, וכן יש
אותיות ש"ו בשני תיבות אלו שופ"ט
ושוט"ר, וב"פ ש"ו גימ' ברי"ת, והוא
ענין הצריח שכרת ה' על י"ג מדות
הרחמים (ר"ה ז:), ואכן האותיות
הנותרות נתיבות שופ"ט שוט"ר שהם
פ"ט ט"ר גימ' רחמי"ם, וביחד ברי"ת
רחמי"ם גימ' תשר"י.

(ב) **ובי יבוא הלוי מאחד שעריך
מכל ישראל וגו' (יח, ו).**
כתב האריז"ל (ליקוטי תורה) שרומז לנער
הלוי שהיה כהן למיכה, והוא יונתן בן
גרשום בן משה, שאם יחזור צו יקבלוהו
ע"ש, וכן משמע צמ' שהיה לו תיקון
שאמרו ז"ל (ב"צ קי) למה נקרא שמו
שזאל ששז לא"ל בכל לבו.

וברתוב החס דברי האריז"ל, שמשום
שנשבע משה ליטרו שכן ראשון
שיליד יהיה לעבודה זרה, והשני יהיה

שלו (מכילתא יתרו א), לכן נתגלגל הדבר
שצא הנער הלוי והיה משמש לעבודה
זרה. ובדאי אין הכוונה שיעבוד עבודה
זרה, אלא כוונתו היתה שילמד את כל
מיני העבודה זרה, וכשידע שורשם יוכל
לצטלם, וכמו שיחרו עצמו לא הניח
עבודה זרה שלא עבר עליה, ועי"ז היה
יכול להעיד 'כי גדול ה' מכל האלהים'
(שמות יח, יא), כן יהיה גם צנו הראשון
של משה, שילמד להכיר כל מיני עבודה
זרות ויצטלם. אבל גם זה לא ראוי ולא
כדאי, שאין להתעסק כלל עם העבודה
זרה, ולכן נשתלשל מזה שבנו של גרשום
מכר עצמו לעבודה זרה.

ויובן צוה היטיב סמיכות הפרשיות,
שאחר פרשה זו של 'וכי יבוא
הלוי' כתיב 'לא תלמד לעשות כחוצות
הגוים ההם' (פסוק ט), ופירש"י אבל
אחרי למד להצין ולהורות, כדי להכיר
כמה מקולקלים מעשהיהם. שאכן מותר
ללמוד כדי להצין, אבל לא ראוי כלל
להתעסק צענין העבודה זרה, וכמו
שמצינו ציונתן בן גרשום.

והמעם שהתגלגל ענין זה למשה רבינו
ע"ה, בפסוקים הוא מחמת

אזא לעולם ישכיר אדם עצמו לעבודה זרה ואל יצטרך לבריות, והוא סבר לעבודה זרה ממש ולא היא אלא עבודה זרה לו. ולא טעה רק בהלשון שבמקום עבודה שהיא זרה הבין עבודה זרה. אלא הכוונה בזה שלפעמים כאשר יאחו אדם במדרגה שהיא נעלה מדרגתו האמיתית, עלול מאוד שישתלשל מזה נפילה גדולה. וכך היה גם כאן, שלפי דרגת משה היתה נחשבת כל עבודה לפרנסה כעין עבודה זרה, שאין לאדם לעבוד ולטרות כלל על פרנסה רק לבטות בה, וכמו שחזי"ן שרק בחטא ע"ה דעת נתקלל אדם הראשון אשר 'בזיעת אפיך תאכל לחם' (בראשית ג, יט), ויונתן בן גרשום דימה ענין זה לעבודה זרה ממש, שכיון שעבודה על פרנסה נחשבת כעבודה זרה, שוב מותר למענה למכור עצמו לעבודה זרה ממש.

והנה מהפסוקים בתורה בסוף פרשת קרח, מוכח שיש הבדל בין המתנות שמקבל הכהן לבין מה שמקבל הלוי, שהכהן אינו עושה מאומה למען מחייתו, והוא ניזון רק משולחן גבוה, ואילו הלוי מקבל שכר על עבודתו בקודש, שכן כתיב (במדבר יח, לא) 'כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם באוהל מועד'. והטעם בזה שהכהן עוסק בסמרי תורה, וכתיב (תהלים ט, יא) 'ויבטחו בך יודעי שמך', שהעוסקים בשמות הק' זריזים להיות שלימים במדת הבטחון, וכן מצינו שר' שמעון בן יוחאי שגילה פנימיות בתורה הוא אומר שאין לאדם להתעסק

מאז העולם ומפני דרגת ישראל. אבל יש לומר עוד, דכתיב (יחזקאל מד, טו) 'והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעות בני ישראל מעלי וגו', ואיתא בצר"ל (לקוטי תורה סט) על זה שלעמיד יהיו הלויים כהנים. ומוצן בזה היטיב מה שחלה ענין שיהיה הכהנים הלויים בזה שלא עבדו עבודה זרה, כי עבודה זרה יונקת ממדת הדין, וכמו שנקראת אלהים אחרים מחמת היניקה משם אלקים (ע"ה ש"ד פ"א), ולויים הם צח"י הדין ואילו כהנים הם מדת החסד, ולכן כאשר הלויים יתעלו להיות כהנים, ויתהפך הדין להיות כמו חסד, תחבטל היניקה משם אלקים, ולא יהיה עוד עבודה זרה בעולם.

ובמש"ה הרי היה צריך להיות כהן ולוי, וכמו שאמרו חז"ל (זבחים קג). על הפסוק (שמות ד, יד) 'הלך אהרן אחיך הלוי', שהיה צריך להיות כהן, אף שמש"ה בעצם היה לוי, כי היה צריך להיות לוי שנתעלה לכהן, ואז לא היה עבד"ל בעולם, וכיון שנענש ולא נעשה כהן, נתגלגל שכן בנו ימכור עצמו לעבודה זרה. ואכן חז"ל דרשו בן ממה שנאמר שם 'ויחר אף ה' במשה', ואמרו חז"ל (ספרי ראה מד) כל זמן שעבודה זרה בעולם, חרון אף בעולם, וכן חרון אף על משה שגרם שלא נעשה לכהן הוא חרון אף על עבודה זרה כיון שע"ל לא נתבטלה עבודה זרה מן העולם.

ואמרו בגמ' (ב"ב קי). שאמר יונתן בן גרשום, כך מקובלני מבית אבי

שמע קולו של הקצ"ה שיושב ועוסק
בפרשת פרה אדומה, ואומר הלכה בשם
אומרה ר' אליעזר אומר עגלה בת
שנתי ופרה בת שנים, אמר לפניו רבון
העולמים יהי רצון שיהא מחללי אמר לו
חייך שהוא מחלליך הה"ד (שמות יב, ד)
'ושם האחד אליעזר', שם אותו המיוחד.
כי משה רבינו מנזד דרגתו שהיה רבן
של ישראל, היה אליעזר בנו, שנקרא כן
על שם 'אלקי אבי בעזרי' (שם), שהיה
לו בטחון זה, ורק מנזד הגוף שלו, היה
לו בנו גרשום, שאמרו בתיקון"ז (מח):
שנטמא גופו כשנגעה בו בת פרעה,
ומשום זה נטרע דכתיב (שמות ז, ו)
'והנה ידו מזורעת כשלג'. ולכן זיקש
משה שיהא מחללי, שרצה שגם מנזד
הגוף יהיה בנו אליעזר.

ומה שנאמר על אליעזר 'אלקי אבי
בעזרי' על שניצול מחרב פרעה,
הרי זה השורש על מה שאמרו חז"ל
(ברכות י.) אפילו חרב חדה מונחת על
זווארו של אדם אל יתייאש עצמו מן
הרחמים. ובטחון זה הוא למעלה משכל
אנושי, ולא שייך שיגיע לזה רק ע"י עזר
ממעל, וזה שאמר 'כי אלקי אבי בעזרי',
שהחלל שיזכה לבטחון כזה שיכולים
לזכות רק ע"י השפעה מן השמים.

אחד הבאטע

ג) דרש דרש משה והנה שרף (ויקרא
י, עז). מרומז בזה מה שאמרו
חז"ל (עי' ברכות נח.) שיש שישים ריבוא
דיעות, גם איתא (שעה"ג הק"י) שיש

בדרך ארץ (ברכות לה.). אבל הלוי עוסק
בנגלות תורה, והוא כמו מורה הוראה
בישראל שמקבל פרס. וגם בהמתנות
עממן רואים הבדל זה שכהן מקבל
תרומה ואמרו ז"ל (ע"ז עג.) שחטה אחת
פוטרת כל הכרי, ומזה לא יכול
להתפרנס, וגם מה שאוכל קדשים בצית
המקדש הרי ודאי שלא די בזה לפרנסה,
אבל הלוי מקבל מעשר שהוא עשירית
מכל התבואה של כלל ישראל, והוא יכול
להתפרנס מזה יפה.

ומה שמנינו שכהן מקבל תרומת
מעשר שהוא אחד ממאה מכל
התבואה, אף שהוא ג"כ מעט מזעיר,
אבל הוא עכ"פ שיעור מקוים, יש לומר
שזה נשתלשל ממה שקרח שהיה לוי רצה
להיות כהן, והוריד בזה את דרגת הכהן,
ולכן נקבע שהלוי צריך להפריש לו
מעשר מן המעשר. ומטעם זה כתוב
בתורה ענין זה בפרשת קרח.

וביטול עבודה זרה נעשה צמניעה
ממלאכה, שכן מנינו אשר
פרה אדומה שמכפרת את חטא העגל,
שהיתה פרה שהיא בעלת מלאכה כמו
השור אשר רצו תבואות בכה שור' (משלי
יב, ד), אבל היתה צריכה להיות פרה שלא
עלה עליה עול, ולא נעשה עמה מלאכה,
וגם מי חטאת היו נפסלים ע"י מלאכה
(פרה פ"ד מ"ד), שביטול ממלאכה מצטל
עבודה זרה.

ויובן בזה מה שאמרו חז"ל (במדבר"ר יט,
ו) בשעה שעלה משה למרום

שהם ז' שמות הוי"ה והוי"ה בניקוד
אלקים, מצפ"ץ, א"ל, אלקים, מצפ"ץ.
ותיבות ל"ך ככ"ל שערי"ך עולים
כמספר שצ"ת.

(ו) ועמדו שני האנשים אשר להם
הריב (יט, יז). ודרשו חז"ל
(שבועות ל:) שעדים זריזים להעיד
בעמידה. גם דרשו חז"ל (שם ע"א)
'האנשים' ולא נשים. ויש לומר ששני
דרשות אלו אחת הן, כי אמרו ז"ל (וזה"ק
ח"ג כ"ט:) שמילי דאיתחא צשיצה, וא"כ
הא שצריך להיות בעמידה שייך רק
באנשים ולא בנשים.

ועמידה היא צרגלים שהם צחי' נחם
והוד (תקו"ז יז), ולכן אמר
'אשר להם הריב', כי הוי"ה בניקוד
חריק שהוא נקודת נחם, עם הוי"ה
בניקוד שורו"ק שהוא נקודת הוד,
עולים ביחד רי"ב. וריב בין שני אנשים
שייך רק צעיני ממונות, שעל זה עלול
שתאז להצ המחלוקת, וממון שייך
להרגלים כמאמר הכתוב (דברים יא, ו)
'היקום אשר צרגליהם'.

והטעם שצריך שני עדים הוא כנגד
שני הדדים שיש בהריב, והוא
שאמר 'שני האנשים אשר להם הריב'
שמחמת הריב בין הדדים צריך שני
עדים, ולכן גם בדבר שצערות למדים
שצריכים שני עדים מעדות של ריב, שכן
ילפינן דבר דבר ממה שנאמר כאן 'על
פי שני עדים וגו' יקום דבר' (סוטה ג:).

בחורה שישים ריבוא פירושם, והנה
דר"ש ר"ת שישים ריבוא דיעות,
ואילו שר"ף ר"ת שישים ריבוא
פירושם. והנה פירו"ש גימ' ירושלים.
ואילו דע"ת גימ' צ"פ אי"ן צמילוי,
ואי"ן צמילוי עם אי"ן פשוט גימ'
רחמי"ם, וצ"פ רחמי"ם עולים ג"כ
ירושלים, שכשנזכר לדע"ת שהוא צ"פ
אי"ן צמילוי גם צ"פ אי"ן פשוט, הרי
עולה כמספר פירו"ש.

(ד) שופטים ושופרים תתן לך בבל
שעריך לשבטיך
ושפטו את העם משפט צדק (טו, יח).
ידוע הרמז אשר אלו"ל נוט' 'אני לדודי
ודודי לי' (אצוריהם תפילת ר"ה). ויש לומר
שחודש תשרי נחלק לשני צחי' שצפסוק
(שה"ש ג, ו) 'שמאלו תחת לראשי וימינו
תחבנקני' (שה"כ יזה"כ ד), ו'אני לדודי'
הוא צחי' 'שמאלו תחת לראשי' ואילו
'דודי לי' הוא צחי' 'ימינו תחבנקני',
וכיון שחודש אלול מכין לחודש תשרי,
לכן מרמזו בו כל עבודת חודש תשרי.

ושני אלו מרמזים גם בקרא דילן, כי
שופ"ט שוט"ר עולה תשר"י,
לשצטי"ך עולה שמא"ל, ותיבת ע"ם
עולה ימ"ן, שצחודש תשרי ישן שני
הצחי' של 'שמאלו תחת לראשי' ושל
'ימינו תחבנקני'.

(ה) תתן לך בבל שעריך (טו, יח). הנה
תת"ן גימ' ז' המרגלאן
שמכוונים בשבת קודש (שה"כ שבת ד"א),

לפני התפילה

(ז) **על יד בן ישי בית הלחמי קרבה**
אל נפשי גאלה (פיוט לכה דודי).
 וקשה למה לא מזכיר את שמו 'דוד',
 ומצינו צמד' (תהלים ד') שהחלוץ דוד על
 זה, ואמר עד מתי אתם מכלימין אותי
 ואת כבודי וקוראים אותי בן ישי. וגם
 למה קראו על שם בית לחם.

וייש לומר ששמו האמיתי של דוד הוא
משית, וזה יתגלה רק לעתיד
 לבוא, וכל שמותיו לעומת שם זה לא
 עולין בשם. כי השם של האדם הוא
 חיותו, ודוד לא היה לו חיים וקיצל
 שנותיו מאדם הראשון (וזה"ק ח"א נא:),
 אבל אין זה עיקר החיים שלו, והחיות
 שלו דלעתיד וזה החיות האמיתי שלו,
 ולכן כעת נחשב כמי שאין לו שם.

ואמרו חז"ל (ב"ק סא.) על מה שנאמר
(שמואל ב', טז) 'ויבקעו שלשת
הגיבורים צמחנה פלשתים וישאצו מים
מבור צית לחם וגו' ולא אצה דוד
לשתותם', דאמרינהו משמא דגמרא,
 משום שכל המוסר עצמו למות על דברי
 תורה אין אומרים דבר הלכה בשמו.
 והרי דוד מסר עצמו שם על דברי תורה,
 ונמצא שאבד ציה את שמו, והנה מטעם
 זה זכה שלעתיד יקבל שם נעלה וחשוב,
 שהרי משית נקרא על שמו של הקצ"ה
 (ב"ב עה:). וזהו שנאמר (רות ד, יא) 'וקרא
 שם צית לחם', שצית לחם יזכה לשם.

ושפיר אמר 'על יד בן ישי צית
הלחמי', שקראו 'בן ישי' ולא

דוד מחמת ששמו האמיתי הוא משית,
 וטעמא דמילתא שזכה לשם גדול זה
 הוא 'צית הלחמי' היינו מה שמסר נפשו
 על דברי תורה צית לחם, ואבד את
 שמו, לכן זכה לשם על שמו של הקצ"ה.

ובזה יש לומר גם מה שנאמר צנח
(בראשית ה, כח) 'ויולד בן ויקרא
את שמו נח לאמר זה ינחמני' ולא כתיב
'ויולד נח' כמו שכתוב בכל הדורות
שחשיב התם, ששמע שמתחילה לא היה
לו שם, והטעם בזה כי אדם הראשון
קרא שם לכל תולדותיו שנולדו בחייו,
אבל נח היה הראשון שנולד אחר שמת
אדם הראשון, ולכן מתחילה לא היה מי
שיקרא את שמו. אבל לדברינו יש לומר
שנח היה צריך להיות משית, והיה ראוי
שייקרא שמו 'מנחם' כשמו של משית
(סנהדרין נא:), שזהו ענין 'זה ינחמני'
מלשון נחמה, ואם היה נקרא מנחם אזי
צירוף ג' בניו שנקראו שם חם יפת,
היו הראשי תיבות של ד' שמות אלו
משי"ת, ולכן לא היה לו מתחילה שם,
כי שם של משיח נותן רק הקצ"ה, ואכן
הקצ"ה אמר 'זה ינחמני', והיה צריך
להיות שמו מנחם, אך לא זכה לזה.

וייש לומר שמהאי טעמא רצה להוליד
בן רביעי (סנהדרין ע.) כי רצה
לקרות שמו צנח שמתחיל באות מ', כדי
שעם ג' בניו יהיו הראשי תיבות משית.
אך גם לזה לא זכה, והטעם שנקטצב
מן השמים שלא יוליד הוא, שנח היה
צריך למסור נפשו כדי להציל את דורו
מהמבול, וכמו שאמר משה (שמות לג, לב)

הקטן, שיקראו 'קטן' כי זוהי עבודת הנדיקים, להוריד עצמן כדי להעלות ניצוץ, וכאשר יורדים למקומות נמוכים יש מקום לחשוד אותם שאינם נדיקים, ואז נריכים צית דין להוציא דינם לזכות ולומר שהם נדיקים. ויוסף הנדיק הוא קטן של שבטים (בר"ר עה, ד) והוא הוריד עצמו למקומות נמוכים ולכן חשדו אותו השבטים שאינו נדיק.

ובחי' שני מלכים צכתר אחד הוא סנהדרין גדולה שהם הסנהדרין של כללות כל ישראל, ואילו סנהדרין קטנה מחולקים לשבטים שהם י"ב כנגד י"ב חודשי הירח, והם יכולים לירד גם למקומות נמוכים. וכשישב משה לשפוט את העם מערב עד בקר שלמדו מזה חז"ל (שבת י). שדיין הדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקצ"ה במעשה בראשית, שנאמר שם 'ויהי ערב ויהי בקר', היתה כוונתו לשפוט העם בדרגת שני מלכים צכתר אחד, שזה ענין השוואת ערב וצוקר בחי' שמש וירח. אבל יתרו טען למשה שלפי משפט זה לא יוכלו לקרב גרים, ולכן יעץ למנות שופטים קטנים, ואמר למשה 'הדבר הגדול יבואו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם' (שמות יב, כב), שהדבר הגדול ידונו צבחי' סנהדרין גדולה, ואילו הדבר הקטן ישפטו סנהדרין קטנה.

ובן קריעת י"ס היתה לי"ב גזרים כנגד י"ב שבטים (תנחומא בשלח י), ונעשה ע"י הנחש (שעה"כ פסח יב) שהוא אותיות חושן, אשר בחושן נחקקו י"ב

'מחני נא' (זה"ק ח"א סו:), ואז היה נעשה משיח, ולכן כשרצה להוליד בן רביעי היתה הטענה עליו, שהוא בעצמו היה צריך להיות משיח, ולא על ידי בניו, וכיון שלא זכה להיות בעצמו משיח, שוב גם ע"י בניו לא ראוי להיות משיח, ולכן מנעו ממנו בן רביעי.

קידושא רבא

ח) שופטים ושופרים נתן לך בבל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטך (עז, יח). הנה שופטי בני ישראל נריכים לראות את הזכות של כלל ישראל ושכולם נדיקים, ולכן תת"ן לך גימ' נ' דמנפ"ך. ותת"ן גימ' נ' פעמים טו"ב, ועם ל"ך הרי הוא גימ' נ' פעמים ח"י, שזו ענין 'לטוב לנו כל הימים ולחיותנו כהיום הזה' (דברים ו, כד), והיינו שצריכים לראות את הטוב והחיים שיש בכל אחד ואחד. וכן אלול גימ' נ' טו"ב, והם שני השמות הראשונים של ע"ב שמות וה"ו שעולה טו"ב, יל"י שעולה נ', ולכן מכוונים בחודש אלול בפסוק (ישעיה מג, טו) 'הנותן צים דרך' (שער היחודים י) שענינו קריעת י"ס.

והנה הירח נתמעתה אחר שטענה שאין שני מלכים משתמשים צכתר אחד (חולין ס:), ולפי דרגת שני מלכים צכתר אחד, לא יכולים לירד ולהעלות ממקומות נמוכים, ורק אחר שנתמעתה הירח יכולים לירד, ואמרו שם צבחי' נדיקים יקראו על שמך שמואל

קודש מקושר עם שמירת הצרית שאחיד
בשמיא וארעא ויכולים לרדת וגם לעלות,
וכן לשון הקודש הם אומיות מא' עד
ת', שיכולים לירד מא' לת' וגם לחזור
מת' לא', אבל ע' לשון שורשן צדור
הפלגה שאמרו 'הצה נצנה לנו עיר
ומגדל וראשו בשמים' (בראשית יא, ד), שהם
קישרו עצמן אל השר שלהם, ולכן אי
אפשר להעלותם, ומכל מקום לשון
תרגום יכולים לקרב, ועי"ז היו יכולים
לקרב גם את אנשי שכם.

ובן היה גם ציתרו דכתיב (שמות יב, ט)
'ויחד יתרו', ואמרו חז"ל (סנהדרין
זד.) שהעביר חרב חדה על צשרו, והיינו
שכל עצמו, והכניס עצמו בצריתו של
אברהם אבינו, שאע"פ שכל עצמו עדיין
קירב גרים, וכן אמרו שם שנעשה צשרו
חדודין חדודין שהיה עדיין מקושר עם
מה שהיה גוי, ורצה לקרב גרים, ולכן
'ויחד' הוא לשון תרגום של שמחה, וכן
כתיב (שם פסוק כא) 'ואתה תחזה' שהוא
לשון תרגום, כי ע"י לשון תרגום יכולים
לקרב גרים, וכן כשאומרים השירה של
קריעת י"ס אומרים גם התרגום של
הפסוק 'ה' ימלוך לעולם ועד', כיון
שקריעת י"ס שייכת לדרגה זו שהרי
נתחלקה לי"ב גזרים, וע"י התרגום
יכולים להעלות גם מקומות נמוכים.

וזהו דכתיב 'שופטים ושופרים תתן לך
כלל שעריך וגו' לשצטיך',
שהשופטים נריכים לדון לכף זכות
כשהצדיק מוריד עצמו למטה, וזה שייך
'לשצטיך', היינו סנהדרי קטנה שממנים

השצטים, שצדרגה זו יכולים לירד למקום
הנחש ולהעלותו. ועל זה כתיב (שמות כח,
כח) 'ולא יזח החושן מעל האפוד', כי
אפוד מכפר על עבודה זרה (ערכין טו.),
והוא ענין ישראל בחוץ לארץ עובדי
עבודה זרה צטהרה (ע"ז ט. ד.), ורק ע"י
דרגת השצטים יכולים לירד לבחי' עבודה
זרה ולתקנה, ולכן אין לנתק את החושן
מן האפוד.

ובאברהם אבינו כתיב (בראשית יב, א)
'וירא אליו ה' באלוני
ממרא והוא יושב פתח האוהל כחול
היום', שאז מל את עצמו, ומילה היא
מנחה של ישראל, ואינה מו' מנחות בני
נח, ולכן חשב אברהם שמחמת זה לא
יוכל עוד לקרב גרים, ועל כן נטל
ענה מממרא, ועי"ז נתן לו אחיזה
במנחת המילה, כדי שע"ז עדיין יוכל
לקרב גרים. והו' 'וירא אליו ה' באלוני
ממרא' ופירש"י שנתן לו ענה על
המילה, כי 'הוא יושב פתח האוהל
כחוס היום', היינו שהיה רוצה עדיין
לישב צפתח האוהל כדי לקרב גרים.
ושם אמר לו הקב"ה שז ואני אעמוד
ואתה סימן לבניך שנאמר (תהלים פב, א)
'אלקים נצב צעדת א"ל' (רש"י שם),
שהוא הצי"ד שיכולים לירד למטה, והם
דנים לכף זכות.

וזה היתה גם טענת שמעון ולוי
כשהרגו אנשי שכם, כי שם נתנו
להם מנחת מילה, ולכן סברו ששוב אי
אפשר לקרב אותם והרגום, אבל בשכם
תרגמו את התורה צע' לשון, ולשון

'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', כי 'רבות מחשבות בלב איש' הן עצות בשכל אנושי, והיא בחי' יראת העונש שהיא יראה המתעוררת מן השכל שכיון שהקב"ה גדול ונישא וצידו הכל צריכים לירא ממנו, ויראה זו נובעת ממיעוט הירא, והיא טובה כדי לקרצ רחוקים, אבל בפנימיות אינה נחשבת כלל ליראה, ורק 'עצת ה' היא תקום', שהיא העצה של תקיעת שופר.

(ט) אחז"ל (ר"ה טו.) למה תוקעין בשופר של איל אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם. והוא ענין אילו של יצחק. ויש לומר שאמרו חז"ל (סנהדרין פט:) על הפסוק (בראשית כג, א) 'ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם', אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק שמל בן י"ג שנה ולא מיחה, אמר לו יצחק באבר אחד אתה מיראני אילו אמר לי הקב"ה זבח עמך לפני לא הייתי מעב. כי בן הוא האמת אשר מילה לבדה אינה מסירות נפש כל כך, ואילו שחיטה שממית האדם עצמו זהו מסירות נפש. ומכל מקום ענין מסירות נפש בפנימיות אינה להמית עצמו, אלא אדרבה שמוותרים על חיים מדומים וצוחרים בחיים נעלים, כי האדם היה צריך לעלות לשמים עם הגוף כמו אליהו הנביא, ורק כיון שאין העולם עדיין במדרגה זו, לכך יש ענין של הקרבת קרבן, שמקריבים צהמה תחת האדם,

לכל שבת, והם י"ב שבתים כנגד י"ב חודשי הירח, שצדגה זו יכולים לירד למקומות נמוכים.

ועל זה המשיך 'כי יפלא ממך דבר בין דם לדם וגו', וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה'. שמאחר שסנהדרי קטנה מורידים עצמם למקומות נמוכים, שייך שיתעורר אצלם ספיקות, אשר שורש הספיקות בא מעמלק והוא הראש של אומות העולם, אבל אותו לא יכולים להעלות, שהרי אין מקרבים גוים מעמלק (מחילתא סוף בשלה), ולכן צריכים לעלות לסנהדרי גדולה, ששם אין להם אחיזה, והיא בחי' ירושלים. ולכן נאמר 'כי יפלא' ששייך לפלא עליון, אשר במקום זה אין לערב עצות אנושיות, ועל כן יש בזה דין של זקן ממרא, והוא לעומת עצת ממרא, שהוא יעץ על המילה כדי לקרצ גרים שזה שייך לסנהדרי קטנה, אבל בסנהדרי גדולה אין מקום של עצות מהשכל, והחולק על סנהדרין מחמת שכלו הרי זה זקן ממרא.

ובן ראש השנה שייך לדין של סנהדרי גדולה, והוא יום הדין הגדול, וכתיב (תהלים פא, ד) 'בכסה ליום חגיגנו', שהחודש מתכסה בו (ר"ה טו.), ואין מזכירים ענין ראש חודש בראש השנה, כיון שהירח שייך לסנהדרי קטנה, אבל ראש השנה שייך לדין העליון. ולכן יש בו מלות שופר, ששופר נקרא בזה"ק (ח"א סג.) ענה, והיא עצ"ת הוי"ה שעולה ממספר שופ"ר. וכתיב (משלי יט, כא)

אך אברהם הוא צחי' חסד ויחזק דין, ולא שייך שיוכלו יחד, ורק כשנפרד הפסולת של יחזק, ונעשה דין ממוחק, דין של חיים, אזי היה יכול להכלל באברהם. וההבדל בגימ' צין אברהם ליצחק הוא מ', ואי"ל עולה ג"כ מ' עם א' שהוא צחי' פלא עליון שממחיק הדין, וע"י האיל נכלל יחזק באברהם.

וזהו כל ענין ראש השנה, דכתיב (במדבר כט, ז) 'ועשיתם עולה', ודרשו חז"ל (מנצח צב"ר א"ח ס"י תקפ"ח) שצריך לעשות את עצמו עולה. וכי תעלה על דעתך שהאדם יקריב עצמו לקרבן. אלא הכוונה שתעלה כמו שעולים מעולם לעולם ויזכה לחיים נעלים שזהו כל ענין העקידה, ועל חיים אלו מרצים לבקש ביום ראש השנה, ואומרים 'זכרינו לחיים מלך חפץ בחיים', שאין הקב"ה חפץ במיתה אלא בחיים, וא"כ כל ענין מסירות נפש הוא לזכות לחיים נעלים, ולכן נוטלים שופר של איל.

ואברו חז"ל (ר"ה כו.) אמר רבי עקיבא כשהלכתי לערביא היו קורין לדכרא יוצלא. הענין בזה כי ישמעאל סבר שהאיל של יחזק היה צחי' דוכרא שהוא צחי' חיים, אלא שמסר עצמו למיתה כענין מסירות נפש לפי מה שאומות העולם מצינים, אצל האמת היא, שיחזק זכה בעקידה לצחי' דוכרא שהוא צחי' חיים, וזה היה המסירות נפש להתעלות לחיים נעלים.

ונקרא גם 'יוצלא' שהוא ג"כ לשון חזרה לשורש, כיון שכל ענין

אצל לא זהו מסירות נפש כנכון, אלא עיקר הענין הוא לזכות לחיים נעלים.

ובן היה בעקידת יחזק שאמר הקב"ה 'והעלהו לעולה', אצל שם זכה לחיים, וכידוע (שעה"פ וירא) שיחזק היה לו נשמה של נוקבא שאין לה חיות, ורק בעקידה זכה לחיים וקיבל נשמה צחי' דכר, ונמצא שבמסירות נפשו בעקידה זכה לחיים.

בי כל ענין מסירות נפש הוא חזרה אל השורש, ועל כן אומות העולם ששורשם מן הנחש שהוא צחי' מיתה, 'ונחש עפר לחמו' (ישעיה סה, כה), כענין 'ואל עפר תשוב' (בראשית ג, יט), לכן הוי אצלם מסירות נפש להמית עצמו כפועל, אצל בישראל ששורשם בחיים הוי מסירות נפש בחירה בחיים, ולכן כשאמר הקב"ה לאברהם 'קח נא את בנך יחידך אשר אהבת וגו' והעלהו שם לעולה', הסתפק אברהם אולי כוונת ה' היא על ישמעאל (סנהדרין פט:), כיון שאת ישמעאל אכן צריכים להרוג.

וזה היה ענין אילו של יחזק, שבה הפרידו את הפסולת של יחזק, וכדכתיב (בראשית יב, כג) 'והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו' שזה היה החלק של יחזק שיש לחיצונים אחיזה, ואותו הפרידו צהאיל, ושחטו את האיל, כיון שחלק זה אכן צריך שחיטה ומיתה, אצל יחזק עצמו זכה אז לחיים.

ובל ענין העקידה היתה לכלול את אברהם עם יחזק (וזה"ק ח"א קי"ט),

(כא, ו). וכבר הקשו חז"ל (סוטה מה): וכי על דעתנו עלתה שזקני צית דין שופכי דמים הם. ויש לומר על פי מה שהציא בספר רמתיס לופיס (אות קיד) בשם הרה"ק ר' צונס, לפרש מאמרם (אבות א, י"א) חכמים הזהרו בדבריכם שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום וכו'. כי לפעמים מדבר הרבי ממדריגה גדולה ממנה שראוי לה התלמיד, ועי"ז גורם לו נפילה, ואז נקרא הרבי רוצח נפש בשגגה וחייב גלות. שכן נפילה ממדריגה נחשבת כמיתה (וזה"ק ח"ג קלה:). וכן מצוואר צאריז"ל (שעה"פ שמות) שמשא רבינו ע"ה היה חייב גלות משום שהרג את המצרי בשם, אבל לא היה כתיקונו באופן שיהיה לו תיקון, והרי לן שמדיבור אחד נתחייב גלות.

וייש לפרש צה מה שאמרו חז"ל (מכות י). תלמיד שגלה מגלין רבו עמו. כי כשנופל התלמיד והרג נפש בשגגה, תולים שודאי נמשך נפילתו מאיזה דיבור של הרב, ולכן חייב גם הרב גלות, ומגלים רבו עמו.

ושפיר אמרו הזקנים ידינו לא שפכו את הדם, משום שמוטל עליהם לחקור ולהתבונן שמא מתחת ידם יצתה הריגה זו, ע"י שלא היו זהירים דיו בדבריהם.

ובמה שאמרו 'ועיינו לא ראו', יש לומר שאמרו זאת משום שעליהם מוטל לתקן גם את הרוצח, ואמרו חז"ל (ר"ה כו). שצית דין שראו

מסירות נפש הוא חזרה לשורש, ולכן למדים ענין זה מישמעאל, שכן צו מצינו ענין חזרה לשורש, שנאמר (בראשית כא, כב) ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים, ופירש"י, ממקום גדוליה שנאמר 'ולה שפחה מצרית', היינו דאמרי אינשי זרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי. והרי שחזרה צה הגר לשורשה שהיא היתה ממצרים.

וזהו שנאמר (בראשית לו, כה) 'והנה ארחת ישמעאלים צאה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט הולכים להוריד מצרימה'. שהטעם שירד יוסף למצרים ע"י ארחת ישמעאלים, כי הוא היה הראשון שירד לגלות, ורמז לו הקצ"ה צה שעתיד הוא לחזור למקומו, שענין זה של חזרה לשורש נתגלה אלל ישמעאל.

ורתיבות ארחת ישמעאלים צא"ה גימ' שמע ישראל ה' אלקינ'ו ה' אחד, מגלעד נוט' גל עד, והוא ענין ע"ד רבתי של ק"ש שמעידין ישראל על יחודו ית', וגמליה"ם נשאים נכאת וצרי ול"ט עה"כ עולה צרו"ך ש"ס כצו"ד מלכות'ו לעול"ם וע"ד, שזהו ענין אחדות, ועל זה אמרו חז"ל (ר"ה כו). שופר אחד אמר רחמנא, שהוא גילוי האחדות, שזהו השורש.

אחד הקידוש

(י) וענו ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועיינו לא ראו

זה שמהרוג את הנפש אע"פ שצוה נחשז עדיין כדס נקי, 'כי מעשה הישר צעיני ה', כלומר כי אתה צריך להיות שליח רק צעינים של חסד שהס ישרים צעיני ה'.

סעודה יום שבת

(יא) פן ידרוף גואל הדם אחרי הרצח בי יחם לבבו והשיגו בי ירבה הדרך והכהו נפש (יע, ו). הנה ר"ת ו'השיגו כ"י י'רצה ה'דרך הס השס יוה"ך, וכן כ"י י'רצה ה'דרך ו'הכהו'. כי ידוע שסס זה הוה שמירה על הדרך (אגד"פ אות כה), וכיון שהשיגו גואל הדם והכהו הרי על כרחך שפגס צסס זה, ולכן לא היה לו שמירה על הדרך שצרח צה לעיר מקלטו.

וענין סס זה צבר כתצו צספה"ק (איהצ ישראל ליקוטס חדשים) שהוה ר"ת יחיד ורצים הלכה כרצים. והענין צוה כי הלצ הוה המיוחד מאיצרי האדם לעומת שאר האיצרים שהס רצים, ומורה צוה שאין לאדם לעבוד לפי הרגש לצו, אלא צראש וראשונה צריך לקיים מצוות צפועל וצמצעה, ולא יעלה על לב האדם שאס ישנה מאיזה דצר הלכה יזכה יותר להרגש הלצ, כי יחיד ורצים הלכה כרצים, ואכן יח"ד עולה כמספר ל"ב, ואילו רצ"ס הס כמספר כל האיצרים ששייך שיהיה צאדם, שהרי אשה יש לה רנ"צ איצרים (צבורות מה). כמנין רצ"ס.

אמנם הלצ הוה השורש לכל האיצרים, שכן יח"ד שעולה כמספר ל"ב,

את ההורג אינן כשרים לדונן, כי לא מצו חזו ליה זכותא. ולכן אמרו 'ועיינו לא ראו' ועי"ז יכולים להפוך צוכותו של הרוצח ולתקן אותו.

ורתיקון הרוצח הוה, שאליצא דאמת לא הרג אלא גצרא קטילא, שלולא שהלה היה חייב מיתה לא היה יכול זה להרגו, וגמלא שהיה צבר צן מות, וזה היה טענת קין כשהרג את הצל 'השומר אחי אנכי' (צראשית ד, ט), כלומר הרי אתה הוה השומר של העולם, ואתה היית צריך לשמור על חיי הצל, ואס הכלחתי להרגו, על כרחך שהיה חייב מיתה, ואס כן איני רוצח. ואכן הצל היה חייב מיתה כדאיתא צתקו"ז (קב).

אמנם אין טענה זו נכונה לגמרי, כי מן השמים לא רוצים שיהיה האדם שליח להרוג את הנפש אע"פ שנפש ההוה חייב מיתה. וכמו שאמר הלל (אבות פ"ב מ"ו) על דאטפת אטפוך ולצסוף מטיפין יטופון, שאע"פ שמה שאטפוף הוה מחמת דאטפת אחרים, מכל מקום צסוף מטיפין יטופון, ודייקא הלל שמדתו חסד אמר מימרא זו, כי הכוונה צוה שהאדם צריך להיות שליח לדרכי החסד ולא להריגה. אצל צפנימיות לא נחשז כרוצח.

וזוהו שסיים צקרא 'ואתה תצער הדס הנקי כי מעשה הישר צעיני ה', כי רוצח שנהרג נחשז כדס נקי, כיון שהרג גצרא קטילא, ומכל מקום 'תצער הדס הנקי', כלומר שאתה לא תהיה

שמות אלו מכוונים לז"פ הוי"ה שעולים למספר אליה"ו.

וברתפילין של יד מכוונים לשמות אהי"ה הוי"ה אדני"י שעולים יצ"ק (שס), וז"פ פעמים יצ"ק כנגד ז' הכריכות, עולים כמספר שבועות שידוע שחג השבועות הוא רז"א דעץ החיים (זה"ק ח"ג ג' 15). וכן ז"פ י"ד שהם ז' הידים עולים בגימ' כ"ח, וכללותן זה צוה היינו כ"ח פעמים כ"ח עולים ג"כ שבועות. וכ"ח גימ' יחוד"ד, כי שורש הידים הם מהלב, שהלב מתפשט לז' ידים, והיחוד של הידים שורשן ציח"ד שעולה ל"ב, וציח"ד ל"ב כ"ח עולה הלכ"ה, והוא ענין ההלכה של יחיד ורבים הלכה כרבים.

יב) מספר הפסוקים של פרשת שופטים הן ז"ו, וכן הוא מספר הפסוקים של פרשת זו, ושם כתוב ז"ו סימן, שאע"פ שיש ז"ו פסוקים עשה הסימן צ"ו כיון שנקראת פרשת זו. אך יש לומר עוד כי עפ"י רוב שבת פרשת זו הוא שבת הגדול, וז"פ הגדול עולה כמספר ז"ו, ולרמז זה נתן הסימן ציבת ז"ו. ולפי זה יש לומר גם לענין פרשתן, שהיא הפרשה המ"ח שבתורה, שעולה הגדול, וז"פ הוא כמנין ז"ו, שעם הכולל הוא ז"ו פסוקים שצפרשה.

יג) דתן ואזירס אמרו למשה רבינו מ"י שמן לאיש שר ושופט עלינו הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את

נוט' י"ד ח"י, והוא ענין מה שנאמר (בראשית ג, כב) 'פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים', וי"ד פעמים ח"י עולה רצ"ס, וכן ציבת אצרי"ס מורה על זה שהיא נוט' א' רצ"ס, שכן אות א' צורתו י' למעלה וי' למטה והקו האמצעי מתחלק לשני היודי"ן (טעמי המאות עקב), ועולה כמספר ל"ב, והוא ענין אצרי"ס, א' שהוא השורש להרצים.

ובבמו שיש ענין יחיד שהוא י"ד ח"י דהיינו יד האוחזת בהחיים, כן יש י"ד חיים שעולה כמספר ז"פ קו"ל, והם ז' קולות היוצאות מן השופר (שעה"מ פר' עקב), שענינו שמחזירים לה' את נשמת החיים, שנאמר (בראשית ג, ז) 'ויפת צאפיו נשמת חיים', ובשופר נופחין את הנשמה לה', אשר היא נשמת חיים.

ובנגד ז' קולות אלו כורכים ז' פעמים את הרצועה של תפילין על היד, כי תפילין הרי הוא חיים, וכמו שמכוונים בכוונות של ראש בשמות אהי"ה הוי"ה אהי"ה, שעולים בגימ' חיים (שעה"כ תפילין ב), ולכן כורכים ציד האוחזת בחיים ז' פעמים כנגד ז' קולות, וקו"ל עולה כמנין חנו"ך אליה"ו, שהם זכו לעלות בחיים לשמים, והיינו שהם חיים וקיימים לעולם, ומרומז גם בשמות הנ"ל של התפילין, כי הרי מניחים צ' תפילין, של רש"י ושל רבינו תם, צחי" חכמה וצינה, ולפי"ו מכוונים בד"פ אהי"ה שעולים כמספר חנו"ך, וצאמנע

שלא היה לו חיים, וכן אמרו (סנהדרין 11:): על משיח 'אם מן חייא אי מן מחיאי', שמשיח יכול לירד גם למקום המיתה. ואכן הקב"ה אמר למשה 'כי מתו כל האנשים המצוקים את נפשך' (שמות 17, יט), שאינו יכול לתקנס ולא הגיע עדיין הזמן לזה, ולכן נטל משה את חמורו של משיח כמו שפירש"י שם, כדי שיהא צידו לתקנס. וכמו ששמעתי מהרה"ק ר' איציק'ל מפשעווארסק שאמר בשם הרה"ק מקאלשיץ זי"ע, שמרגל צפי העולם הלואי והייתי זוכה להיות החמור של משיח, ואמרו שאינו נכון כי דרגה נשגבה היא זו, והיה ראוי לומר הלואי ואהיה החמור של הגבאי של משיח. והרי לן שגם בחמורו של משיח יש דרגה נעלה, ונטל משה את חמור זה כדי לתקן את דתן ואבירם.

וזהו שאמר משה במחלוקת קרח 'לא חמור אחד מהם נשאתי' (במדבר 10, טו), שכוין שכל מה שנטל את החמור היה כדי להעלותם ולתקנם הרי היה ראוי, שהם ישלדלו על זה, ויסיעו ציד משה, אבל למעשה 'לא חמור אחד מהם נשאתי'.

וזהו אמרו 'להרגני אתה אומר כאשר הרגת את המזרי', ואמרו ז"ל (מוצא ברש"י) שהרגו צאם. והשתמשות בשמות הק', צריך זהירות יתירה, שהלא יש לעומת השמות הק' שמות הטומאה, וכשמשתמשים בשמות עלולים לצוא להשתמש גם בשמות טומאה ח"ו. גם ידוע (נוצר חסד פ"ו) העובדא מהצעש"ט

המזרי' (שמות 3, יד). והם היו תמיד המתנגדים של משה, אך ידוע שהמתנגדים מגלים ענינים פנימיים מה שלא נחגלה בלעדיהם, וכן היה כאן, כי לכאורה איך אמרו 'מי שמך לאיש שר ושופט', וכי מצאנו עד עתה על משה שהיה צחינה זו של שר ושופט, אלא שהם הרגישו עליו שהוא שר ושופט, וגילו דבר זה במאמרם, והוא ענין משיח שידוע (וזה"ק ח"א כו.) שמשה הוא משיח.

ומשה רבינו רצה לתקן את דתן ואבירם, דהנה יתרו השציע את משה שלא ילך ממנו בלתי אם יבקש ממנו רשות (ספרי ואמתן 3), והטעם כי יתרו היה הטוב של קין ומשה של הבל (שעה"פ יתרו), והבל צריך לתקן את קין, ולכן לא רצה יתרו שילך ממנו כדי שיתקן אותו, ולכן כשרצה משה לילך למצרים אמר ליתרו (שמות 17, יט) 'אלכה נא ואשונה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים', כי 'אחי' הכוונה אל דתן ואבירם שהיו ג"כ מן הרע של קין (שעה"ג הק' לו) שהיה אחיו של הבל, וכמו שפירש האריז"ל (ספ) מה שאמר יתרו (שמות יט, ו) 'אני ח'תנך י'תרו שהראשי תיבות הן אח"י, כיון שיתרו שהיה מקין היה אח של משה שהיה מהבל, וכוונת משה היתה לתקן את דתן ואבירם.

ומה שאמר 'ואראה העודם חיים' היינו אם יש בהם עדיין צחי' חיים, שע"ז יעלה צידו לתקנם, כי אם אין בהם חיים יוכל רק משיח לתקנם, כיון שמשיח הוא בר נפלי (סנהדרין 11:)

שם ה' וקילל, וגם היה מלגלג על לחם הפנים, כי עיניו השם שייך לבית לחם וכמאמר הכתוב (רות ד, יא) 'וקרא שם צבית לחם' ולא נכנס עתה צביאורו.

ואומרים (פיוט לכה דודי) 'התנערי מעפר קומי לצבי צגדי תפארתך עמי על יד בן ישי צית הלחמי'. ולכאורה תמוה שאומר 'בן ישי' ולא מזכירו בשמו, וירצעם שחלק על דוד אמר 'אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בצן ישי' (שמואל-ב, א), וגם שאול המלך אמר (שמואל-ב, כו) 'מדוע לא בא בן ישי וגו' אל הלחם', ומצינו צמד' (תהלים ד) שדוד התלונן על זה, וא"כ תמוה שמזכיר כאן 'בן ישי'.

אמנם הענין בזה, כי 'בן ישי' עולה ציגמ' עקר"ב, ואילו משי"ח עולה נח"ש, ואמרו חז"ל (ברכות לג.) אפילו נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק מתפילתו, ואילו על עקרב פוסק, כי עקרב הוא ממית ודאי, ולכן צריך להפסיק התפילה וכעין מה שלא מתפללים על תחיית המתים, אבל דוד המלך יש לו כח התפילה לתקן גם הנשמות הנמוכות שנפלו למקום המיתה, ודוד עצמו לא היה לו חיים, רק קיבל ע' שנה מאדם הראשון, אבל חיים אלו אינן החיים האמיתיים שלו, כי החיים שלו יזכה לעתיד לבוא, ועל זה מורה השם 'בן ישי'. ולכן אמר 'על יד בן ישי צית הלחמי קרבה אל נפשי גאלה', שהוא יפדה כל הנפשות, וגם

הק' שעבר נהר ע"י שם קדוש, ואמר שכל ימיו התחרט על זה, כי היה יכול לעבור את הנהר באמונה פשוטה.

וקריעת י"ס היתה ע"י שמות הק' (וזה"ק ח"ב נא"י), וע"י סוד הנחש (שעה"כ פסח יב), כי כן שמות הק' הם כענין ניוחש מבחי' הנחש. ויתכן לומר, שהטעם שהיתה ע"י שמות הק' כי איתא בתרגום יונתן (שמות יד, ג) שדמן ואצירס לא יצאו ממזרים עם כל ישראל, והם זירזו את מצרים לרדוף אחר ישראל, שמפני זה היה צורך לקרוע את היס, ולהס נקרע היס בנפרד (ע"י צאר מים חיים בשלח), וכיון שהיה צורך לקרוע במיוחד לדמן ואצירס לכן נעשה ע"י שמות הק'.

וענין שמות הק' שייך למשיח שהוא ייקרא על שמו של הקצ"ה (ב"ב עה:), והוא יוכל להשתמש בשמות, ואכן משה הוא משיח, ויכול להשתמש בשמות הק', אבל כאשר זה מתגלה הרי זה כגילוי הקץ קודם הזמן, ולכן אמר משה 'אכן נודע הדבר', היינו שנודע שהוא צחי' משיח, כי הרג המצרי בשם, ולכן היה צריך לצרות. וכן איתא בצריו"ל (לקוטי חוריה) שהיה צריך לגלות ממקומו כיון שהרג את המצרי שלא כתיקונו, והיינו שצוה נעשה כעין דחיקת הקץ, ולכן היה צריך לגלות.

וביון שהרג משה את המצרי ע"י השתמשות בשמות הק' יצא מן המצרי המגדף שהיו בנו, והוא נקב את

(ב) חודש אלול הוא חודש טוב וחשוב, אבל אין זו יומא דפגרא כמועד וחג, כי בכל חודש יש יום חג, או יום שעמיד להיות מועד, מלבד חודשי אלול וחשון שאין בהם לא חג ולא יום שעמיד להיות חג. ויש לומר שחודש תשרי משפיע למפרע על חודש אלול שיהיה חודש טוב, וכן הוא משפיע לחודש חשון שלאחריו, כי בחודש חשון עמיד להצוות בית השלישי (יל"ג מלכים רמז קפד), ולכן הוא שייך אל העמיד, וחודש תשרי משפיע זו דרך העמיד. וחודש תשרי נקרא 'ירח האיתנים' (מלכים א' ח, ז), ומגודל התקופות שלו הוא שיכול להשפיע אלפניו ואלאחריו.

א' תצא אחד התפילה

הרה"ק מו' צארי' זי"ע, נהג את הנהגתו באופן פשוט מאוד, ולא היה רגיל לומר תורה, והיה מתייעץ עם אשתו אם לומר תורה או לא, ופעם אחד באו לשבות בליל הרה"ק מראפשיץ זי"ע, ואמו עמו עוד נדיק מנדיקי הדור, ואמר הרה"ק מו' צארי' לאשתו האם אין נכון לומר תורה לכבודם של נדיקי עולם אלו, ואמרה הן שיאמר תורה.

פתח הרה"ק מו' צארי' בפסוק (במדבר כג, כ) 'הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה'. ופירש ע"פ הידוע שכאשר אדם עולה במדרגה גבוהה שהיא רחוקה מדרגתו האמיתית, עלול לנחול נפילה גדולה. ולכן חשב בלעם שיברכס

קר"צ עם ע' שנה של דוד שקיבל מאדם הראשון גימ' עקר"צ.

ובספר דגל מחנה אפרים (ריש פר' ואמתקן) מביא מהנעש"ט שענין מלכות בית דוד הוא האמונה בהשגחה פרטית, והנעש"ט הק' האריך הרבה בענין האמונה בהשגחה פרטית, ושאפילו בהילוך הענינים יש השגחה פרטית על כל ענין וענין. וכמו שמלכות בית דוד היא השגחה פרטית, כך יעלה ויתקן כל נשמה ונשמה צפרטיות מכל מקום שהוא, וכמו שנאמר (ישעיה כג, יב) 'ואתם תלוקטו אחד אחד בני ישראל', ולכן אמר 'התנערי מעפר קומי', שגם אם מונח צעפר, אשר כל אדם נריך להחזיק בעצמו שמקומו שם, אעפ"כ התנערי על יד בן ישי בית הלחמי.

א' דר"ח אלול אחד התפילה

(א) **בהלל** מאשפות ירים אביון (תהלים קיג, ז). נראה לרמז בזה על חודש אלול, שכתב האריז"ל (שער היסודים י) לכיון בחודש אלול בפסוק (ישעיה מג, טז) 'הנותן בים דרך', והנה תיבות אלו גימ' אשפ"מ, ואצו"ן רומז לחודש אב, וקאמר שחודש אלול המרומז באשפות ירים את חודש אב.

ובאשר נחשב מאשפות ולא כל אשפות, ונוריד מתיבת אשפ"מ מ', יעלה כמספר ונדק"ה תהי"ה לנ"ו כ"י, שמפסוק זה יוצא הציורף של חודש אלול.

וע"פ דבריו יזן הטיצ דברי בלק
 שאמר לבלעם אחר צרכה זו
 (פסוק כה) 'גם קוב לא תקבנו גם צרך
 לא תצרכנו', שנייה מקושרים יחד,
 שלא תקללם ע"י צרכה, ואז לא
 יתצרכו.

גם מדויקים לפי"ז דברי רש"י עה"פ
 (שם כג יב) 'כי צרוך הוא', שאמר
 בלעם א"כ אצרכם, אמר לו אינם
 צריכין לצרכתך 'כי צרוך הוא' משל
 אומרים לצרעה לא מדוציך ולא
 מעוקצ'ך. שכן היה כאן דבשו ועוקצו
 יחד, שצרכם אצל מחשבתו היתה
 לעקצם ע"י הצרכה עצמה.

ויעלה אותם למדריגה רמה מאוד, כדי
 שעי"ז יפלו ח"ו מאיגרא רמה, ולכן
 אמר 'הנה צרך לקחת' היינו לקחתי
 עצמי לצרכם ולהעלותם, אצל למטרה
 שעי"ז יפלו ח"ו, אך עתה אני רואה
 אשר 'וצרך' היינו שהצרכה עשתה רושם
 והם נתעלו על ידו מאוד, ואינם נופלים,
 כי כן הוא האמת ישראל ראויים
 ומוכשרים לכל המדריגות הקיימות
 בעולם, ואין שום מדריגה בעולם שנוכל
 לומה עליה שאין ישראל מוכנים לה, ולכן
 אמר בלעם שעתה שאני רואה שנתצרכו
 אני רוצה למשוך מהם את הצרכה, ועל
 זה אמר 'ולא אשיבנה', שלהחזיר את
 הצרכה שכבר נתצרכו זה אין צידו.

סדר השיעורים

פרשת כי תבא

השיעורים הקבועים ביום ד' וה' לא יתקיימו השבוע

ביום א' הבעל"ט

יתקיים מסיבת פרידה

לכבוד הנסיעה של כ"ק מרן רבינו שליט"א

בחזרה למעונו בארה"ב

באוהל על רח' מנחת יצחק

בשעה 9:30

רבינו שליט"א יסע אי"ה לארה"ב ביום ב' בערב

ויגיע בעז"ה בשעה טובה ביום ג' בבוקר

עדכונים והודעות על התפילות שיעורים וטישן
 אפשר לשמוע מידי יום ביומו על מערכת השיעורים 1 - 9

סדר הזמנים

שבת קודש
פרשת כי תצא

באהל המיוחד בחצר הסמינר
על רחוב מנחת יצחק

הדלקת הנרות.....6:41
מנחה וקבלת שבת.....7:10
באטע.....11:45
שחרית.....9:45
מנחה וס"ג.....6:40 (זמן הדלקת הנרות)

הגבאים

להנצית הליכותיהם בקודש של רבותינו הק' זצוק"ל
שע"י מסין תולדות יהודה דתלמיד סטיטשין

ברכת מזל טוב

ברוב שמחה וגיל נשגד מלא הטנא ברכות קדם ידידנו הדגול,
הרב החסיד המופלג מאוד נעלה, ה"ה

מוה"ר בנימין משה ליפשיטץ ה"ו
לרגל שמחתו באירוסיו בתו במז"ט

עב"ג הבחור החתן המפולג בתו"ש
כמר חיים שלמה הלוי שטיינבערג נ"ו

וכאן המקום הוקרה והערכה על מסירותו הנפלאה בלב ובנפש,
עמוד על המשמר על כל חלקי המערכת אשר בע"ה אחר
עמל ויגיעיה רבה הספר כבר עומד בשלבי העריכה בסייעתא
דשמיא.

ברכותינו צרופות בזה שיוזכו לבנות בית נאמן בישראל, וירוה
ממנה ומכל יוצ"ח רוב נחת ותענוג דקדושה כל הימים, ויתברך
ממעון הברכות בכל מילי דמיטיב מתוך רוב כל עד ביאת גואל
צדק, בב"א.

בכבוד הראוי,
הנהלת המכון

יעמדו על הברכה

ידידינו הנכבדים שלקחו חלק בהוצאות הגליון

זכות הפצת הגליון

נדבת ידידינו הרב החסיד המפואר

מוה"ר שמעון אשכנזי הי"ו

אב"י לעיקוואד

לרגל נישואי בתו במז"ט

עב"ג הבה"ח אלעזר ני"ו בן מחותנו מוהר"ר משה פריעדמאן הי"ו

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לנחת לרוב מהם ומכל יוצ"ח, ולחיים טובים ארוכים מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

ידידינו הרב החסיד המפואר

מוה"ר פינחס אויסטערליץ הי"ו

אב"י ב"פ

לרגל הולדת בנו במז"ט

זכות התורה תגן בעדם להתברך בכל מילי דמיטב, ויזכו לראות רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא אכ"ד

להשתתף בהוצאת הגליון לרגל שמחה או יארצייט וכדו' נא להתקשר 845-587-0749

מכון תולדות יהודה סטיטשין

להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א

ברכת מזל טוב

ברכות מאליפות נשגר בזה קדם

מעלת ידידינו עוז הרב החסיד המופלג בתורה וחסידות, ה"ה

מוהר"ר בנימין משה ליפשיץ הי"ו

נדבן זכות 'שותף המכון'

לרגל שמחתו באירוסי בתו במז"ט

זכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכו לנחת לרוב מכל יוצ"ח, דורות ישרים ומבורכים, ולחיים טובים ארוכים מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

המברך

יהודה שפיטצער

מנהל המכון